

POLICEJNÍ AKADEMIE ČESKÉ REPUBLIKY V PRAZE

FAKULTA BEZPEČNOSTNĚ PRÁVNÍ

Katedra policejních činností

**Současný vývoj nelegální migrace
z pohledu Evropské unie, cesty jejího řešení**

Bakalářská práce

**The current development of irregular migration from
the point of view of the European Union, the way how
to solve it**

VEDOUCÍ PRÁCE

JUDr. Smetana Miloslav

AUTOR PRÁCE

Michal RYCHLOVSKÝ

PRAHA

2024

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že předložená práce je mým původním autorským dílem, které jsem vypracoval samostatně. Veškerou literaturu a další zdroje, z nichž jsem čerpal, v práci řádně cituji a jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

V Hradci Králové, dne 02.03.2024

.....

Michal RYCHLOVSKÝ

Poděkování

Rád bych touto cestou poděkoval svému vedoucímu práce JUDr. Miloslavu Smetanovi za odborné vedení, cenné rady a konzultace, které mi při vypracování bakalářské práce poskytoval. Také děkuji rodině, která mi věnovala podporu během celého studia.

ANOTACE

Práce se zabývá charakteristikou migrace a jejich druhů se zaměřením na historii tohoto celospolečenského jevu. Popsány jsou některé nadnárodní a národní právní normy. Představeny jsou orgány Evropské unie (EU), agentury Evropské unie zabývající se problematikou nelegální migrace v rámci EU, jejich postavení ve strukturách a úroveň spolupráce s nevládními agenturami. V další části je rozebrána statistika nelegální migrace na migračních trasách ve sledovaném období. Závěr teoretické části je věnován způsobům řešení nelegální migrace ve sledovaném období. Výzkumná část je věnována otázce nelegální migrace s následným porovnáním s informacemi zjištěnými autorem této práce a návrhem na možné změny na základě zjištěných informací.

ANNOTATION

The thesis deals with the characteristics of migration and its types, focusing on the history of this social phenomenon. Some transnational and national legal norms are described. The European Union (EU) institutions, the EU agencies dealing with irregular migration within the EU, their position in the structures and the level of cooperation with non-governmental agencies are presented. In the next section, the statistics on irregular migration on migration routes in the period under review are analysed. The theoretical part concludes with the ways of dealing with irregular migration in the period under review. The research part is devoted to the issue of illegal migration with a subsequent comparison with the information found by the author of this thesis and a proposal for possible changes based on the information found.

KLÍČOVÁ SLOVA

migrační politika, nelegální migrace, Evropská unie, bezpečnostní rizika, vládní orgány, azyl, migrační trasy, mezinárodní normy

KEYWORDS

migration policy, irregular migration, European union, security risks, government authorities, asylum, migration routes, international standards

Obsah

ANOTACE.....	4
ANNOTATION.....	4
KEYWORDS	4
Obsah	5
Úvod.....	7
1 Obecná charakteristika migrace a její členění	8
1.1 Pojem migrace	8
1.2 Druhy migrace	10
1.3 Legální migrace	10
1.4 Nelegální migrace	11
2 Právní úprava nelegální migrace na úrovni EU	12
2.1 Evropská unie a její vznik	12
2.2 Právní normy EU.....	15
3 Orgány a organizace EU zabývající se nelegální migrací.....	21
3.1 Orgány EU	21
3.2 Agentury EU	22
3.3 Nevládní organizace	25
4 Statistický vývoj nelegální migrace v EU	27
4.1 Celkový počet nelegálních přechodů do EU v letech 2013-2023.....	28
4.2 Východní středomořská trasa	31
4.3 Západobalkánská trasa.....	33
4.4 Středomořská trasa.....	35
4.5 Západní středomořská trasa	37
4.6 Západoafrická trasa	39
4.7 Východobalkánská trasa.....	41
5 Způsob řešení nelegální migrace z pohledu EU	43

5.1	Opatření a nástroje EU na migračních trasách	43
5.2	Nový pakt o migraci a azylu	46
6	Výzkumné šetření	51
6.1	Analýza dotazníku.....	52
6.2	Vyhodnocení dotazníku a hypotéz.....	69
6.3	Problémy a návrhy na změny	70
	Závěr.....	71
	Seznam použitých zdrojů	73
	Seznam grafů a obrázků	80
	Seznam příloh.....	81
	Přílohy.....	82

Úvod

Téma mé bakalářské práce se detailně zabývá současným vývojem nelegální migrace z perspektivy Evropské unie (EU) a snaží se podrobněji zhodnotit možné cesty jejího řešení. Toto téma jsem si vybral jako příslušník Policie České republiky, sloužící na odboru cizinecké policie, kde má mé působení zvláštní význam v kontextu plnění úkolů vyplývajících z právních předpisů o pobytu cizinců v České republice a z mezinárodních smluv a právních nařízení Evropské unie. Patří sem zejména odhalování nelegální migrace, provádění zákonných opatření vůči cizincům, kteří pobývají v České republice v rozporu s platnými právními předpisy, a rovněž odhalování přeshraniční kriminality a trestné činnosti spojené s nelegálním překračováním státních hranic. Tyto úkoly mě přivádějí k dennímu setkávání s celospolečenským jevem nelegální migrace. Motivací pro zvolení tohoto tématu je rovněž aktuální situace, kdy nelegální migrace čím dál více proniká do povědomí občanů Evropské unie a má mimořádný dopad na ekonomiku některých členských států. V mém úvodním vystoupení zdůrazňuji, že migrace samotná je v lidské historii přítomná odnepaměti a ovlivňována různými faktory, včetně přírodních jevů, jako je například změna klimatu. Nicméně se v mé práci zaměřuji specificky na nelegální migraci, jež v posledních deseti letech zaznamenala větší pozornost a medializaci. V této práci se zaměřím na hlubší pochopení charakteru nelegální migrace z pohledu Evropské unie, nejzásadnější právní úpravu na mezinárodní úrovni. Podíváme se na statistické hodnoty nelegálních přechodů na jednotlivých migračních trasách a na závěr teoretické části se zaměřím na jednotlivé formy opatření a nástroje, které byly implementovány za účelem efektivnějšího řešení migrační situace. Zaměřuji se na období posledních 10 let, aby mé zkoumání reflektovalo aktuální situaci a poskytovalo relevantní informace pro současnou společnost. Cílem mého výzkumného šetření je zhodnotit, do jaké míry je tento celospolečenský jev zakotven ve společnosti, jak dobře jsou lidé s tímto tématem obeznámeni a jaký vliv má na různé aspekty života.

V práci využívám metody popisné, komparativní, dotazníkové, analýzy, indukce a dedukce. Touto formou se snažím poskytnout komplexní pohled na problematiku nelegální migrace a přispět k lepšímu porozumění této významné a aktuální společenské výzvy.

1 Obecná charakteristika migrace a její členění

V této kapitole se zaměřím na komplexní pohled na problematiku, která se týká migrace. Migrace tvoří klíčový prvek současné globální společnosti. V této kapitole budu podrobněji zkoumat různé aspekty migrace, její charakteristiku a její členění, abychom lépe porozuměli různorodosti tohoto fenoménu. V první části se zaměřím na definici pojmu migrace, kde zmíním různé perspektivy, úhly pohledu na tento jev a zmíním základní pojmy související s migrací. Následně v další části zmíním základní druhy migrace, které rozeberu v následujících částech této kapitoly. Jedná se o migraci legální a nelegální. Cílem této kapitoly je poskytnout hlubší vhled do různých aspektů migrace, a tím podnítit diskusi o této klíčové globální výzvě, která ovlivňuje různé společnosti po celém světě.

1.1 Pojem migrace

Migrace z historického hlediska započala již vznikem samotného lidského společenství, a to již v období, kdy neexistovala žádná státní uskupení, žádné státní hranice, jak je známe v současnosti. Účel migrace směřoval zejména za lepšími životními podmínkami, potravou a bezpečností. Mezi hlavní důsledky migrace patří války a dílčí ozbrojené konflikty, přírodní katastrofy, klimatické změny, neúrody, ekonomické a sociální problémy, krize, ekonomické nebo mocenské expanze, demografické důvody apod. Již od počátku civilizace si v důsledku migrace tato společnost stanovila určité zásady etického a společenského chování, které vyplynula ze společenského soužití. Cílem bylo udržení bezporuchového chodu společenství a ochrana svého teritoriálního území. Migraci lze hodnotit z různých perspektiv, včetně časového pohledu (krátkodobá, sezonní, dlouhodobá), účelu (pracovní, nekvalifikovanou, kvalifikovanou), důvodu (sjednocování rodin, válečný konflikt, klimatické změny), charakteru (stálá, spontánní, dočasná), teritoria (přeshraniční – mezinárodní, vnitřní – uvnitř daného státu) a historického hlediska (náboženská, ekonomická, politická). V dnešní době se studium mezinárodní migrace stalo rozsáhlou disciplínou s transdisciplinárním přístupem, zahrnujícím pohledy z oblastí politické vědy, sociologie, ekonomie a historie. Tato pestrost přístupů způsobuje, že výzkumníci nevyužívají jednotného paradigmatu při zkoumání mezinárodní migrace, ale spíše přistupují k tématu z různých hledisek podle konkrétních

regionů a ideologií. Tato variabilita přístupů vede k tomu, že tzv. "teorie migrace" nemusí splňovat standardní kritéria. Tyto "teorie" často postrádají univerzální platnost, nejsou logicky propojeny a neslouží k vysvětlení a předpovědi jevy. Z tohoto důvodu je vhodné označit je spíše za koncepty, perspektivy, přístupy, modely nebo metody. Z toho také vyplývá, že efektivnější, než přiklonění se k jednomu teoretickému směru je zachytit jednotlivé faktory, které vedou či mohou vést k mezinárodní migraci. Tyto faktory lze základním způsobem rozdělit na dvě skupiny – vnitřní faktory, označované jako "pull" faktory, které činí danou zemi atraktivní a přitahují migranty, a vnější faktory, označované jako "push", které naopak migranty vytlačují.¹

Dalším častým termínem na stejné úrovni je "ekonomický migrant", který však také nedisponuje jasnou mezinárodně právní definicí. Obecně lze tuto osobu chápat jako cizince, který opouští svou původní zemi ve snaze zlepšit si životní a pracovní podmínky. Naopak, právní termín "uprchlík" má mezinárodní uznání a je definován Úmluvou o právním postavení uprchlíku z roku 1951 a jejím Protokolem z roku 1967. Uprchlík je osoba, která se ocitá mimo svou vlast a má legitimní obavy z pronásledování z důvodů jako rasová, náboženská nebo národnostní příslušnost, či politické názory. Tato definice zahrnuje i osoby bez státní příslušnosti, které opustily svou zemi kvůli těmto obavám a nemohou nebo nechtějí se vrátit.²

Uprchlíkem se tedy rozumí jedinec, který vlastní vlasti čelí vážným hrozbám, jako jsou nelidské zacházení, mučení nebo hrozba smrti, z důvodu svého náboženského vyznání nebo politických názorů. Ženevská úmluva z roku 1951 definuje uprchlíka jako osobu, která neúmyslně opustila svou zemi kvůli obavám z pronásledování. V téže úmluvě jsou také uvedeny situace, kdy osoby, i když opouštějí svou zemi, nemohou být klasifikovány jako uprchlíci. Například jedinci, kteří se dopustili trestného jednání, jako je terorismus, jsou vyloučeni z ochrany poskytované tímto dokumentem. Klíčovým rozdílem mezi uprchlíkem a migrantem je nechtěný charakter odchodu uprchlíka z jeho původní země, což se zásadně

¹ HRABÁLEK, Martin. *Ochrana hranic EU a role agentury Frontex v ní*. Brno: Masarykova univerzita, Fakulta sociálních studií, Mezinárodní politologický ústav, 2012. str. 49-50, ISBN 978-80-210-5988-7.

² UNHCR – Úmluva z roku 1951 a Protokol z roku 1967. [online]. © 2023 Oficiální internetová stránka UNHCR. Dostupné z: https://www.unhcr.org/cz/wp-content/uploads/sites/20/2016/12/Umluva_1951_a_Protokol_1967.pdf. [cit.2023-11-14].

liší od dobrovolného rozhodnutí migranta opustit svou zemi, ačkoliv za tím mohou stát závažné důvody. V kontextu migrace a spojení s EU existují další klíčové pojmy, včetně občana EU, což zahrnuje občany různých evropských zemí, rodinné příslušníky občana EU a občana třetí země, což jsou osoby, které nejsou občany žádné země EU, Islandu, Lichtenštejnska, Norska nebo Švýcarska.³

1.2 Druhy migrace

Minimálně na území České republiky se z hlediska praktického výkonu Policie České republiky, i pro celkové hodnocení migrace v rámci ministerstva vnitra a různých dalších mezinárodních dokumentech rozděluje migrace na legální a nelegální. Nelegální migrace se dále rozděluje na migraci tranzitní a pobytovou.

¹ Jednotlivá rozdělení budou rozebrána v dalších částech této kapitoly.

1.3 Legální migrace

Legální migrace je založena na kontrolovaném a řízeném procesu přistěhovalectví, který je pod dohledem státu. Do této kategorie patří cizinci, kteří vstupují do Evropské unie za konkrétním účelem, například sjednocení rodiny, hledání zaměstnání nebo studium. Pro legální pobyt na území EU musí tito jednotlivci získat vízum nebo specifický typ povolení k pobytu (např. dlouhodobý nebo trvalý pobyt). Občané EU mají zpravidla zvláštní výhody a podmínky. Klíčovým prvkem legální migrace je vlastnictví platného cestovního dokladu s vízem, pokud je třeba, a dodržení dalších předpokladů pro vstup na území daného státu nebo pro udělení povolení k pobytu.⁴

Legální migrace přináší výhody nejen migrantům, ale také zemím původu a destinacím. Pro ty, kteří projevují zájem o migraci, poskytuje příležitost ke zlepšení své situace a přispívá k řešení potřeb na pracovním trhu v destinacích. V souvislosti se současným děním v Evropské unii Evropská komise dne 27.04.2022 v Bruselu vydala sdělení Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a výboru regionů, ve kterém hovoří o legální migraci, zejména za účelem přilákání kvalifikovaných a talentovaných pracovníků

³ OAMP – *Aktuální informace o migraci*. [online]. © 2023 Ministerstvo vnitra České republiky Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/migrace/clanek/legalni-migrace.aspx>. [cit.2023-11-10].

⁴ SMETANA, Miloslav. *Činnost cizinecké policie I: stav k 1. září 2021*. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, 2021. str. 75. ISBN 978-80-7251-526-4.

do EU, jako o představě možné investice do ekonomiky a společnosti jako celku, podporovat ekologickou a digitální transformaci EU a současně přispívat k větší soudržnosti a odolnosti evropských společností. Společná migrační politika EU musí reflektovat integraci hospodářství EU a vzájemnou závislost trhů práce členských států. Měla by členským státům pomáhat využívat své členství v EU jako výhodu při přilákání talentovaných pracovníků.⁵

1.4 Nelegální migrace

Nelegální migrace představuje složitý fenomén, kdy jednotlivci překračují hranice bez náležité kontroly a řízení ze strany cílových zemí. Tento jev zahrnuje vstup cizinců do zemí mimo platné právní normy, včetně neplatných víz nebo povolení k pobytu. Situace, kdy jednotlivci vstupují do zemí bez dodržení předepsaných podmínek, porušuje stávající migrační předpisy. Nelegální migrace může též zahrnovat užívání padělaných nebo pozměněných cestovních dokladů, což představuje další aspekt přeshraniční trestné činnosti. Lze ji dále rozčlenit na tranzitní a pobytovou nelegální migraci. Tranzitní nelegální migrace se vztahuje k přesunům jednotlivců přes území cílové země s cílem dosáhnout další destinace. Obvykle je uskutečňována pozemní nebo mořskou cestou, s menším rozsahem letecké cesty na vzdušných hranicích. Často je založena na padělaných a pozměněných cestovních dokladech, zneužívání víz udělených jinými státy a tzv. cestování na podobu. Klíčovými faktory ovlivňujícími trasy a způsoby cestování jsou geografické podmínky, provádění hraničních kontrol a migrační politika v zemích tranzitu a cílových zemích. Na rozdíl od tranzitní migrace se pobytová nelegální migrace týká případů, kdy cizinci legálně přicestují do cílové země, avšak po uplynutí platnosti povolení k pobytu zůstávají na území bez dodržení stanovených podmínek pro jeho prodloužení. Tato situace se nejčastěji týká zahraničních pracovníků, studentů nebo osob, jejichž platné vízum vypršelo. Někdy tito cizinci zneužívají azylové procedury k legalizaci svého pobytu po vypršení víza.⁶

⁵ Evropská komise – *Přilákání kvalifikovaných a talentovaných pracovníků do EU*. [online]. © Oficiální internetová stránka Evropské unie. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/HTML/?uri=CELEX%3A52022DC0657> [cit.2023-11-14].

⁶ SMETANA, Miloslav. *Činnost cizinecké policie I: stav k 1. září 2021*. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, 2021. str. 76-77. ISBN 978-80-7251-526-4.

2 Právní úprava nelegální migrace na úrovni EU

V této kapitole se mé zkoumání soustředí na právní úpravu a normy týkající se nelegální migrace na úrovni Evropské unie. Jak již napovídá nadpis, zaměřím se na legislativní rámec a právní aspekty spojené s nelegální migrací, které formují a řídí chod a reakce Evropské unie v tomto klíčovém tématu. V první část této kapitoly se věnuji pramenům práva, přičemž je kladen důraz na historický kontext a vznik Evropské unie. Bude podrobně rozebrána historie vzniku této unie a zdůrazněny její základní principy, které ovlivňují vývoj právních norem v oblasti migrace. Tato část přináší ucelený pohled na vývoj evropského právního rámce a jeho vztah k migraci. V druhé část kapitoly představím právní systém Evropské unie v souvislosti s nelegální migrací. Představím základní a relevantní právní předpisy, dohody a postupy, které formují a řídí politiku EU v oblasti nelegální migrace. Tímto způsobem se snažím rozvinout podrobný a strukturovaný pohled na právní aspekty nelegální migrace v rámci Evropské unie, s důrazem na historii, vznik a základní principy této unie. Tato kapitola má za cíl poskytnout komplexní vhled do právního prostředí, které formuluje a upravuje Evropskou unii v oblasti nelegální migrace.

2.1 Evropská unie a její vznik

Evropská unie představuje nadnárodní politickou a ekonomickou organizaci, spojující 27 členských států s cílem dosáhnout sblížení evropských národů a vytvoření společného trhu. Vznik této unie můžeme sledovat v průběhu několika klíčových fází.

Dějiny EU začínají po druhé světové válce, kdy se evropské státy snažily zabránit dalšímu válečnému konfliktu. První kroky k vytvoření evropské integrace byly učiněny v roce 1950 francouzským ministrem zahraničí Robertem Schumanem. V jeho plánu, který se nazývá Schumanův plán, bylo navrženo, aby Francie a Spolková republika Německo spojily své produkce uhlí a oceli pod společnou nadnárodní správu. Schumanův plán byl přijat šesti evropskými státy: Francií, Spolkovou republikou Německo, Itálií, Belgií, Lucemburskem a Nizozemskem.⁷

⁷ Evropská komise – *Schumanova deklarace – květen 1950*. [online]. © Oficiální internetová stránka Evropské unie. Dostupné z: https://european-union.europa.eu/principles-countries-history/history-eu/1945-59/schuman-declaration-may-1950_cs [cit.2024-01-14].

V roce 1951 byla podepsána Smlouva, která zakládala Evropské společenství uhlí a oceli (ESUO). ESUO mělo za úkol koordinovat produkci uhlí a oceli v těchto šesti zemích a zabránit tomu, aby byly tyto suroviny použity k válečným účelům. V roce 1957 byly podepsány Římské smlouvy, které rozšířily působnost evropské integrace a vytvořila se tak další dvě společenství. První ze vzniklých společenství je Evropské hospodářské společenství (EHS), které mělo za úkol zajistit volný pohyb zboží, služeb, kapitálu a osob mezi členskými státy. Druhým vzniklým společenstvím je Evropské společenství pro atomovou energii (Euratom), které mělo za úkol koordinovat vývoj a využívání jaderné energie v členských státech. V roce 1967 došlo ke sloučení ESUO, EHS a Euratomu do jednotného Evropského společenství (ES). Tím vznikla sjednocená instituční struktura, která řídila všechny tři společenství. V roce 1993 byla přijata Maastrichtská smlouva, která přinesla jednotný trh a zavedení společné měny euro, a zároveň vytvořila právní subjekt – Evropskou unii.⁸

Dalším důležitým krokem v rozvoji EU byla Amsterodamská smlouva, která vstoupila v platnost v roce 1999. Cílem této smlouvy bylo rozšíření pravomocí Evropského parlamentu; Evropský parlament získal pravomoc spolurozhodovat o řadě nových oblastí, včetně společné zahraniční a bezpečnostní politiky (SZBP), spravedlnosti a vnitřních věcí (SIV) a hospodářské a sociální soudržnosti. Dalším důležitým vlivem této smlouvy je rozšíření působnosti ES v oblasti migrační a azylové politiky. Smlouva zavedla společný přístup k řízení migrace, který měl za cíl koordinovat migrační politiku členských států a zavedla společné azylové řízení, které usnadnilo azylový proces pro žadatele o azyl. Před zavedením společného azylového řízení měly členské státy ES různá pravidla pro azylový proces. To mohlo vést k tomu, že bylo s žadateli o azyl zacházeno v různých členských státech různě. Společné azylové řízení pomohlo zajistit jednotné, spravedlivé a rovnocenné zacházení s žadateli o azyl ve všech členských státech.⁹

⁸ CIHELKOVÁ, Eva a JAKŠ, Jaroslav. *Evropská integrace – Evropská unie*. V Praze: Vysoká škola ekonomická, Nakladatelství Oeconomica, 2004. str. 9-27 ISBN 80-245-0854-0.

⁹ Evropská unie – *Amsterodamská smlouva* [online]. © Oficiální internetová stránka Evropské unie. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/CS/legal-content/summary/the-amsterdam-treaty.html> [cit.2024-01-14].

V roce 2003 byla přijata v platnost Niceská smlouva. Tato smlouva měla primárně institucionálně připravit Evropskou unii na rozšíření o 10 nových zemí a zabezpečit její fungování do budoucna. Smlouva nepřinesla příliš úspěchu a byla spíše kritizována především ze strany členských států za to, že nepřipravila EU dostatečně na další rozšíření a také za to, že příliš zvýšila pravomoci Evropského parlamentu a tím oslabil roli členských států. Některé nedostatky Niceské smlouvy měla řešit Lisabonská smlouva, které byla podepsána v roce 2007. Lisabonská smlouva byla obecně přijímána jako kladný krok vpřed pro EU. Posílila pravomoci Evropského parlamentu a byly zavedeny i některé vyrovnávací opatření pro členské státy. Příkladem je možnost členských států opustit EU, zlepšení postavení občanů EU implementováním Listiny základních práv občanů EU, která se stala právně závaznou.¹⁰

V úzké souvislosti s EU považují za velmi důležité zmínit Schengenskou dohodu, která definuje a upravuje tzv. schengenský prostor. Jedná se o území, na kterém byly zrušeny kontroly na vnitřních hranicích za účelem volného pohybu, nejdříve zboží a služeb, následně i osob. Ke vzniku došlo podpisem této dohody pěti evropskými státy (Německo, Francie, Belgie, Nizozemsko a Lucembursko) v roce 1985. Nyní je součástí schengenského prostoru celkem 27 států. Součástí schengenského prostoru jsou čtyři země, které nejsou členy EU. Jedná se o Norsko, Island, Švýcarsko a Lichtenštejnsko. Cílem schengenského prostoru je usnadnění cestování v rámci Evropy a přispět k hospodářskému růstu a spolupráci odstraněním vnitřních hranic signatářských států a vytvoření společnou politiku vnějších hranic. Zejména v souvislosti s tím nese zásadní význam i oblast migrační politiky, která spočívá v lepší spolupráci a rozdělení odpovědností vedoucích k zajištění stabilnější migrační politiky a zajištění správy vnějších hranic.¹¹

V současnosti je jedním z hlavních cílů EU zajištění oblasti správy vnějších hranic. Provádět evropsky integrovanou správu hranic na vnitrostátní i úrovni EU. Tato integrace je klíčovým doplňkem volného pohybu osob v rámci EU a zároveň

¹⁰ ŠLOSARČÍK, Ivo a KASÁKOVÁ, Zuzana. *Instituce Evropské unie a Lisabonská smlouva*. Praha: Grada, 2013. str. 7-34 ISBN 978-80-247-3567-2.

¹¹ Schengen visum info – *Schengenský prostor: historie, současnost a budoucnost*. [online]. © 2023 Dostupné z: <https://schengenvisum.info/cs/schengenzone-geschiedenis-heden-toekomst/> [cit.2024-01-17].

základní složkou prostoru svobody, bezpečnosti a práva. Evropská integrovaná správa hranic má zásadní význam pro efektivní řízení migrace. Jejím cílem je předcházet neoprávněné a nekontrolované migraci prostřednictvím bezpečných a dobře řízených cest, účinně řídit překračování vnějších hranic, migrační pohyby a potenciální budoucí hrozby na těchto hranicích. Tímto způsobem přispívá k potlačení závažné trestné činnosti s přeshraničním rozměrem. Evropská integrovaná správa hranic je postavena na čtyř prvkovém modelu kontroly přístupu, zahrnujícím opatření v třetích zemích (např. společnou vízovou politiku), mezinárodní policejní spolupráci se sousedními zeměmi, ochranu vnějších hranic (např. analýzu rizik), a provádění kontrol v rámci schengenského prostoru a návrat neoprávněně pobývajících cizinců ze třetích zemí.¹²

V následujících kapitolách zmíním klíčové právní normy a následně i agentury, které souvisí mimo jiné i právě s oblastí správy vnějších hranic.

2.2 Právní normy EU

Právní rámec EU se zakládá na několika typech právních předpisů. Smlouvy tvoří základní právní rámec, vytvářející strukturu, pravomoci a orgány. Nařízení jsou normativní akty s obecnou závazností. Z hlediska funkce se jedná o nástroj rozvoje práva, který je závazný pro všechny členské státy bez nutnosti implementace do vnitrostátního práva. Směrnice je druhý typ normativního aktu. Rovněž jsou určeny členským státům a zavazují je k tomu, aby byl obsah směrnice implementován do vnitrostátního práva. Rozhodnutí jsou chápána jako individuální právní akty, a proto jsou závazná pro specifické adresáty, zatímco doporučení a stanoviska jsou právně nezávazné projevy vůle orgánů EU, které předpokládají dobrovolné plnění ze stran adresátů.¹³

Předtím než se zaměřím na klíčová nařízení a směrnice EU týkající se nelegální migrace, podívám se znovu na schengenský prostor. V kontextu právní úpravy migrace bych chtěl zmínit zejména Schengenské *acquis*, který představuje soubor právních norem a dohod, které tvoří základní právní rámec pro fungování

¹² SMETANA, Miloslav. *Cizinecká policie a evropské právo: přehled vybraných předpisů evropského práva upravujících cizineckou problematiku: stav k 1. září 2021*. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, 2021. str. 80. ISBN 978-80-7251-509-7.

¹³ JANKŮ, Martin a JANKŮ, Linda. *Právo EU po Lisabonské smlouvě*. Ostrava: Key Publishing, 2012. str. 84-100. ISBN 978-80-7418-152-8.

schengenského prostoru. Tento rámec obsahuje Schengenskou dohodu a Schengenskou prováděcí úmluvu. Kromě těchto právních aktů zahrnuje také řadu dalších právních předpisů, které upravují různé aspekty svobody pohybu osob v rámci schengenského prostoru. Schengenský *acquis* má za cíl zajistit jednotný přístup ke kontrole hranic, společnou vízovou politiku, sdílenou databázi osob a další opatření k zajištění volného pohybu osob v rámci schengenského prostoru.¹⁴

Dostávám se k vybraným právním předpisům upravující nelegální migraci na úrovni EU. Zmíním právní předpisy, které považuji za nejdůležitější a budou uváděny chronologicky podle roku vydání. Třeba doplnit, že kromě Schengenského *acquis* jsou mezi klíčové právní předpisy zahrnuty i smlouvy, o kterých bylo hovořeno v předchozí části této kapitoly.

Prvním předpisem, který považuji za důležitý Nařízení Rady (ES) č. 1683/1995 ze dne 29. května 1995, který stanoví jednotný vzor víz pro krátkodobý pobyt v schengenském prostoru. Toto nařízení, přijaté v roce 1995, stanoví společné normy pro vizuální podobu víz, které vydávají členské státy. Zahrnuje údaje, které musí být obsaženy ve vizuální podobě víza, včetně biometrických prvků, které usnadňují ověření pravosti víza. Jednotný vzor víz má za cíl zlepšit bezpečnostní opatření a zamezit padělání víz, čímž přispívá k celkovému řízení cestovního ruchu v rámci schengenského prostoru. Celkově lze říci, že jednotný vzor víz, stanovený Nařízením Rady (ES) č. 1683/1995, hraje klíčovou roli v prevenci a omezení nelegální migrace v rámci schengenského prostoru pomocí standardizace a zlepšení bezpečnostních opatření. V současné době bylo nařízení novelizováno Nařízením Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 2017/1370 a to zejména za účelem zvýšení úrovně zabezpečení vízového štítku a zabránění jeho padělání.¹⁵

Další normou, která nepřímo souvisí s nelegální migrací, ale je důležitá z důvodu jednotného postupu EU v souvislosti s migrační politikou a nelegálním pobytem

¹⁴SMETANA, Miloslav. *Činnost cizinecké policie I: stav k 1. září 2021*. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, 2021. str. 85. ISBN 978-80-7251-526-4.

¹⁵ Evropská unie – *Jednotný vzor pro víza vydaná příslušníkům zemí, které nejsou členy EU*. EUR-Lex. [online] Oficiální internetová stránka Evropské unie © Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/CS/legal-content/summary/uniform-format-for-visas-issued-to-non-eu-nationals.html> [cit.2024-01-19].

cizince na území EU je Směrnice Rady 2001/40/ES ze dne 28. května 2001, o vzájemném uznávání rozhodnutí o vyhoštění státních příslušníků třetích zemí. Ta má za cíl usnadnit proces vyhoštění nežádoucích státních příslušníků třetích zemí mezi členskými státy EU. Tato směrnice umožňuje, aby každý členský stát rozhodnutí o vyhoštění vydané jiným členským státem uznával a plnil, což zjednodušuje a urychluje postup vyhoštění v rámci EU.¹⁶

Dalším prostředkem, který by měl přispět k předcházení nelegálního pobytu je Nařízení Rady (ES) č. 1030/2002 ze dne 13. června 2002, stanoví jednotný vzor povolení k pobytu pro státní příslušníky třetích zemí. Toto nařízení, přijaté v roce 2002, stanovuje společné normy pro vzhled a obsah povolení k pobytu vydávaného členskými státy EU státním příslušníkům třetích zemí, kteří legálně pobývají na jejich území. Jednotný vzor má za cíl zlepšit jasnost, srozumitelnost a jednotnost těchto povolení, což usnadňuje správu a kontrolu pobytu cizinců v rámci EU. V současné době bylo nařízení aktualizováno Nařízením Evropského parlamentu a Rady (EU) 2017/1954.¹⁷ Přestože se nejedná o nástroj přímo související s nelegální migrací, tak jej považuji za důležitý zejména proto, že jednotný vzor povolení k pobytu má pozitivní dopad na boj proti nelegální migraci. Usnadňuje kontrolu pobytu cizinců, ztěžuje podvodné získání povolení k pobytu a zlepšuje spolupráci mezi členskými státy.

Směrnicí, která má přímou souvislost s nelegální migrací je Směrnice Rady 2002/90/ES ze dne 28. listopadu 2002, která definuje trestné činy spojené s napomáháním k nepovolenému vstupu, přechodu a pobytu v členských státech EU. Cílem této směrnice je harmonizovat právní předpisy v oblasti trestního práva týkajícího se osob, které poskytují nelegální pomoc při překračování hranic nebo pobytu. Směrnice stanoví společné definice těchto trestných činů a vytváří rámcový právní nástroj pro spolupráci mezi členskými státy při stíhání těchto činů. Celkově směrnice hraje klíčovou roli v boji proti nelegální migraci tím, že se

¹⁶ Evropská unie – *Směrnice Rady 2001/40/ES ze dne 28. května 2001*. EUR-Lex. [online] Oficiální internetová stránka Evropské unie © Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/ALL/?uri=celex%3A32001L0040> [cit.2024-01-20].

¹⁷ Evropská unie – *Jednotný vzor povolení k pobytu*. EUR-Lex. [online] Oficiální internetová stránka Evropské unie © Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/CS/legal-content/summary/eu-format-for-residence-permits.html> [cit.2024-01-20].

zaměřuje na ty, kteří poskytují nelegální podporu při vstupu, přechodu a pobytu v členských státech EU.¹⁸

Důležitou normou pro účely nelegální migrace je Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1987/2006 ze dne 20. prosince 2006, společně s Rozhodnutím Rady 2007/533/SVV ze dne 12. června 2007, o zřízení, provozu a využívání Schengenského informačního systému druhé generace (SIS II). Tyto dvě hlavní normy upravují rámec pro SIS II, který obsahuje klíčové údaje o osobách, vozidlech, věcech a vízech, relevantních pro bezpečnost a správu hranic v schengenském prostoru. Tyto údaje zahrnují informace o hledaných osobách věcech ve spojitosti s trestnou činností, o nežádoucích osobách, pohybu osob přes hranice, vozidlech spojených s trestnou činností, biometrických údajích pro jednoznačnou identifikaci osob a informacích o vízech. Cílem SIS II je umožnit rychlou a efektivní výměnu informací mezi členskými státy pro posílení bezpečnosti hranic a boj proti trestné činnosti v schengenském prostoru. S tímto nařízením úzce souvisí další Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU), která upravují využívání SIS II v oblasti hraničních kontrol a policejní a justiční spolupráce ve věcech trestních. V souvislosti s nelegální migrací je důležité Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 2018/1860, které upravuje využívání SIS II při navrácení neoprávněně pobývajících příslušníků třetích zemí.¹⁹

Další normou je Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2008/115/ES ze dne 16. prosince 2008, o společných normách a postupech v členských státech při navrácení neoprávněně pobývajících státních příslušníků třetích zemí. Tato směrnice upravuje procesy návratu, včetně zajištění základních práv a ochrany osob během tohoto procesu. Celkově směrnice hraje klíčovou roli v regulaci návratu neoprávněně pobývajících státních příslušníků třetích zemí a má za cíl

¹⁸ Evropská unie – *Směrnice Rady 2002/90/ES ze dne 28. listopadu 2002*. EUR-Lex. [online] Oficiální internetová stránka Evropské unie © Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/ALL/?uri=CELEX%3A32002L0090> [cit.2024-01-21].

¹⁹ Evropská unie – *Druhá generace Schengenského informačního systému (SIS II)*. EUR-Lex. [online] Oficiální internetová stránka Evropské unie © Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/CS/legal-content/summary/second-generation-schengen-information-system-sis-ii.html> [cit.2024-01-29].

omezit nelegální migraci prostřednictvím jednotných a spravedlivých postupů v rámci EU.²⁰

Klíčovým nástrojem pro regulaci a správu vnějších hranic schengenského prostoru, což zahrnuje i otázky týkající se nelegální migrace, je Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2016/399 ze dne 9. března 2016, kterým se stanoví kodex unie o pravidlech upravujících přeshraniční pohyb osob (Schengenský hraniční kodex). Schengenský hraniční kodex stanoví pravidla pro vstup a výstup osob a způsob kontroly cestujících a zboží na vnějších hranicích schengenského prostoru. Umožňuje členským státům přijímat zvláštní opatření na svých hranicích v případě mimořádných událostí nebo hrozeb v oblasti veřejného pořádku a vnitřní bezpečnosti. Stanovuje pravidla pro vydávání víz a postupy v souvislosti s vízovou politikou na vnějších hranicích schengenského prostoru. Obsahuje ustanovení týkající se používání SIS II pro výměnu informací o hledaných osobách a věcech a posiluje spolupráci mezi členskými státy a vytváří jednotné postupy pro zajímavý pohyb osob přes vnější hranice.²¹

Normou, která úzce souvisí se Schengenským hraničním kodexem je Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2018/1806 ze dne 14. listopadu 2018, kterým se stanoví seznam třetích zemí, jejichž státní příslušníci musí mít při překračování vnějších hranic vízum, jakož i seznam třetích zemí, jejichž státní příslušníci jsou od této povinnosti osvobozeni.²²

Nyní uvedu dva Evropské systémy, které považuji za podstatné pro oblast nelegální migrace. Prvním systémem je Systém vstupu/výstupu (EES). Ten je upravený Nařízením Evropského parlamentu a Rady (EU) 2017/2226 ze dne 30. listopadu 2017, kterým se zřizuje centralizovaný systém EES, pro registraci údajů o vstupu a výstupu a údajů o odepření vstupu, pokud jde o státní příslušníky třetích zemí překračující vnější hranice schengenského prostoru. Přestože systém

²⁰ Evropská unie – *Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2008/115/ES ze dne 16. prosince 2008*. EUR-Lex. [online] Oficiální internetová stránka Evropské unie © Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/ALL/?uri=CELEX%3A32008L0115> [cit.2024-01-21].

²¹ Evropská unie – *Pravidla o překračování hranic EU*. EUR-Lex. [online] Oficiální internetová stránka Evropské unie © Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/CS/legal-content/summary/rules-on-crossing-eu-borders.html> [cit.2024-01-29].

²² Evropská unie – *Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2018/1806 ze dne 14. listopadu 2018*. EUR-Lex. [online] Oficiální internetová stránka Evropské unie © Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/ALL/?uri=CELEX%3A32018R1806> [cit.2024-01-29].

nemá přímé spojení s nelegální migrací, tak tento nástroj považuji za důležitý z hlediska zlepšení efektivity správy hranic, lepšího řízení legální migrace a zajištění bezpečnosti v rámci schengenského prostoru.²³

Druhým systémem je Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2018/1240 ze dne 12. září 2018, kterým se zřizuje Evropský systém pro cestovní informace a povolení (ETIAS). Toto nařízení vytváří právní rámec pro ETIAS, což je systém cestovních povolení, určený pro státní příslušníky třetích zemí, kteří jsou osvobozeni od vízové povinnosti při vstupu do schengenského prostoru. ETIAS byl navržen za účelem posílení bezpečnosti hranic, ochrany proti terorismu a nelegální migraci.²⁴

Vybral jsem právní normy, které považuji za důležité a vztahující se zejména k tématu nelegální migrace. Zmíněný je zde pouhý zlomek právních norem, které upravují práva, povinnosti a procedury v rámci migrační politiky.

²³ Evropská unie – *Inteligentní hranice: evropský systém vstupu/výstupu*. EUR-Lex. [online] Oficiální internetová stránka Evropské unie © Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/CS/legal-content/summary/smart-borders-european-union-entry-exit-system.html> [cit.2024-01-29].

²⁴ Evropská unie – *Evropský systém pro cestovní informace a povolení (ETIAS)*. EUR-Lex. [online] Oficiální internetová stránka Evropské unie © Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/CS/legal-content/summary/the-european-travel-information-and-authorisation-system-etias.html> [cit.2024-01-29].

3 Orgány a organizace EU zabývající se nelegální migrací

V této kapitole mé práce se zaměřím na orgány a organizace Evropské unie, které se věnují problematice nelegální migrace. Kapitola je rozdělena do tří podkapitol, v každé z nich se zaměřím na specifický aspekt této problematiky. V první části této kapitoly se věnuji orgánům Evropské unie, které jsou klíčové pro vývoj právních norem v oblasti nelegální migrace a jejich následné implementace. Ve druhé části kapitoly představím agentury Evropské unie, které se specializují na řešení otázek spojených s nelegální migrací. V poslední části této kapitoly se zaměřím na roli nevládních organizací v kontextu nelegální migrace. Prozkoumám jejich úlohu, aktivity a spolupráci s orgány a agenturami EU. Tato část bude klíčová pro pochopení širšího úhlu na řešení výzev spojených s nelegální migrací v rámci Evropské unie. Kapitola má za cíl poskytnout komplexní vhled do spolupráce v oblasti nelegální migrace prostřednictvím orgánů EU, agentur EU a nevládních organizací.

3.1 Orgány EU

Mezi orgány EU, které považuji za nejpodstatnější pro mou práci je Evropský parlament, Evropská komise a Rada EU. Tyto tvoří tzv. institucionální trojúhelník. První z orgánů zmíním Evropský parlament (EP). Ten vykonává funkce a pravomoci v souladu se Smlouvou o EU a Smlouvou o fungování EU. Sídlo EP je ve Štrasburku, kde probíhají zasedání. EP se skládá ze zástupců občanů jednotlivých členských států a celkový počet členů je 705. Za zásadní považuji to, že EP nemá samostatnou legislativní pravomoc. Své návrhy musí předkládat Radě EU. EP vykonává tři hlavní funkce. Legislativní, dozorčí a rozpočtovou. V souvislosti s touto prací je dle mého názoru nejzásadnější funkce legislativní, jelikož s Radou EU schvaluje právní předpisy EU, rozhoduje o otázkách mezinárodních dohod. Důležitá je rovněž role rozpočtová, protože EP společně s Radou EU schvalují rozpočet EU, což má vliv i na finanční kapacitu k otázce řešení nelegální migrace. Jak jsem již zmínil, dalším důležitým orgánem je Rada Evropské unie (Rada EU). Rada EU se skládá z jednoho zástupce každého členského státu na ministerské úrovni. Pro účely této práce je nejzásadnější je již

zmíněná pravomoc rozhodovat o legislativě, která ovlivňuje řízení migrace a bezpečnost hranic.²⁵

Rada EU se dále zabývá otázkou migrace v oblasti činnosti, kterou je Rada pro spravedlnost a vnitřní věci (SVV). V Radě SVV zasedají ministři spravedlnosti a vnitra ze všech členských států EU. Zatímco ministři spravedlnosti se zabývají otázkou justiční spolupráce, ministři vnitra jsou odpovědní za migraci, správu hranic a policejní spolupráce.²⁶

Třetím orgánem je Evropská komise (EK) se sídlem v Bruselu. Ta na rozdíl od ostatních zmíněných orgánů je nadnárodním, nestranným a nezávislým orgánem. Zastupuje zájmy celé EU. EK se skládá z 27 komisařů, kteří zastupují členské státy EU. V rámci EK pracují expertní výbory. Pro účely této práce jsou nejvýznamnější okruhy činností zabývající se vízovou agendou, ochrannou hranic, schengenskou problematikou a azylovou agendou. Jak již bylo zmíněno, EK předkládá návrhy EP a Radě EU. Kromě toho má oprávnění vydávat doporučení a stanoviska, která ovlivňují politický směr EU. EK hraje klíčovou roli v koordinaci a hledání řešení na úrovni EU. Spolupráce s členskými státy a třetími zeměmi je nezbytná pro efektivní boj proti nelegální migraci.²⁷

3.2 Agentury EU

První agenturou, kterou považuji za klíčovou v oblasti nelegální migrace je Evropská pohraniční a pobřežní stráž známá též jako Frontex se sídlem ve Varšavě. Agentura Frontex je však předchůdcem, který vznikl Nařízením Rady (ES) č. 2007/2004 ze dne 26. října 2004 o zřízení Evropské agentury pro řízení operativní spolupráce na vnějších hranicích členských států EU. Toto nařízení stanovilo úkoly, funkce a strukturu Frontexu a určilo jeho právní rámec. Bezprostředně po migrační krizi v roce 2015 byla činnost této agentury upravena Nařízením Evropského parlamentu a Rady (EU) 2016/1624 ze dne 14. září 2016.

²⁵ SMETANA, Miloslav. *Cizinecká policie a evropské právo: přehled vybraných předpisů evropského práva upravujících cizineckou problematiku: stav k 1. září 2021*. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, 2021. str. 15-19. ISBN 978-80-7251-509-7.

²⁶ Rada EU – *Rada pro spravedlnost a vnitřní věci (SVV)*. [online] Oficiální internetová stránka Evropské unie © Dostupné z: <https://www.consilium.europa.eu/cs/council-eu/configurations/jha/> [cit.2024-02-01].

²⁷ SMETANA, Miloslav. *Cizinecká policie a evropské právo: přehled vybraných předpisů evropského práva upravujících cizineckou problematiku: stav k 1. září 2021*. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, 2021. str. 20-21. ISBN 978-80-7251-509-7.

Vzhledem k dynamickému vývoji v oblasti migrace bylo nutné přeformulovat úkoly a posílit oprávnění a kompetence Evropské pohraniční a pobřežní stráže. Tato změna byla provedena nařízením Evropského parlamentu a Rady (EU) 2019/1896 ze dne 13. listopadu 2019. Přes novelizace právních předpisů je stále agentura pracovně nazývána jako Frontex. Agentura má v současné době za úkol zejména sledovat migrační toky a provádět analýzy rizik a hodnocení zranitelnosti spojené s vnějšími hranicemi. Dále plní úkoly spojené s navracením osob, které nelegálně pobývají (tzv. návratové operace).²⁸ Agentura Frontex také provozuje Evropský systém ostrahy hranic (EUROSUR), který je upraven nařízením Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1052/2013. Prostřednictvím tohoto systému udržuje evropský situační obraz, který obsahuje informace o situaci na evropských hranicích a v před hraničním prostoru s účelem předcházení nelegální migrace a přeshraniční trestné činnosti. Tyto informace jsou k dispozici všem členským státům schengenského prostoru.²⁹

Jistá část mezinárodní organizované činnosti se odehrává v prostoru hranic v souvislosti s nelegální migrací. Avšak nelegální migraci doprovází i jiná trestná činnost, kterou je například pašování drog, či zbraní. Toto odvětví svou věcnou působností nespadá pod kompetence Frontexu. Takové kompetenční omezení znamená existenci dalších unijních agentur, mezi kterou patří Evropský policejní úřad (EUROPOL) se sídlem v Haagu.³⁰ Jeho činnost je upravena v Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2016/794 ze dne 11. května 2016, o Agentuře EU pro spolupráci v oblasti prosazování práva (Europol) a o zrušení a nahrazení rozhodnutí 2009/371/SVV, 2009/934/SVV, 2009/935/SVV, 2009/936/SVV a 2009/968/SVV. Europol má za úkol usnadňovat vzájemnou spolupráci mezi členskými státy v prevenci závažné trestné činnosti, terorismu

²⁸ SMETANA, Miloslav. *Cizinecká policie a evropské právo: přehled vybraných předpisů evropského práva upravujících cizineckou problematiku: stav k 1. září 2021*. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, 2021. str. 79-80. ISBN 978-80-7251-509-7.

²⁹ Evropská komise – *EUROSUR*. [online] Oficiální internetová stránka Evropské unie © Dostupné z: https://home-affairs.ec.europa.eu/policies/schengen-borders-and-visa/border-crossing/eurosur_en?prefLang=cs&etrans=cs [cit.2024-02-01].

³⁰ HRABÁLEK, Martin. *Ochrana hranic EU a role agentury Frontex v ní*. Brno: Masarykova univerzita, Fakulta sociálních studií, Mezinárodní politologický ústav, 2012. str. 89. ISBN 978-80-210-5988-7.

a formám trestné činnosti, které se dotýkají dvou nebo více členských zemí. Tyto aktivity souvisí se společným zájmem a jsou součástí politiky EU.³¹

Další agenturou EU, která se svou podstatou zabývá mimo jiné nelegální migrací je agentura EU pro spolupráci v oblasti trestní justice (Eurojust). Zřízena na základě Rozhodnutí Rady ze dne 28. února 2002 o zřízení Evropské jednotky pro soudní spolupráci (Eurojust) za účelem posílení boje proti závažné trestné činnosti. Eurojust, má stejně jako Europol, své sídlo v Haagu a jeho činnost je regulována Nařízením Evropského parlamentu a Rady (EU) 2018/1727 ze dne 14. listopadu 2018, o Agentuře Evropské unie pro justiční spolupráci v trestních věcech (Eurojust) a o nahrazení a zrušení rozhodnutí Rady 2002/187/SVV. Jeho účelem je usnadňovat spolupráci mezi členskými státy v oblasti vyšetřování a trestního stíhání, která překračují hranice dvou nebo více členských států EU. V rámci své působnosti koordinuje a podporuje spolupráci s úřadem veřejného žalobce, vnitrostátními justičními orgány, a to nejen v členských státech EU, ale i v případech, kde jsou zapojeny státy třetí země. Agentura se zaměřuje na závažnou přeshraniční trestnou činnost a snaží se dosáhnout účinnějšího vyšetřování a stíhání těchto případů.³²

Poslední agenturou EU, kterou bych chtěl zmínit je Evropský úřad pro otázky azylu (EUAA). Zřízena byla v roce 2022 na základě Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2021/2303 ze dne 15. prosince 2021, s cílem nahradit Evropský podpůrný azylový úřad (EASO) a dále rozvíjet spolupráci mezi členskými státy EU v oblasti azylu. EUAA se zaměřuje na spolupráci se třetími zeměmi na posilování jejich systémů řízení migrace, sdílení informačních kampaní v zemích původu a tranzitu, aby se potenciální migranti dozvěděli o rizicích nelegální migrace a legálních alternativách. Dále se zaměřuje na spravedlivé a efektivní posuzování

³¹ Evropská unie – *Agentura Evropské unie pro spolupráci v oblasti prosazování práva (Europol)*. [online] Oficiální internetová stránka Evropské unie © Dostupné z: https://european-union.europa.eu/institutions-law-budget/institutions-and-bodies/search-all-eu-institutions-and-bodies/europol_cs [cit.2024-02-01].

³² Evropská unie – *Rozhodnutí zřizující Eurojust*. EUR-Lex [online] Oficiální internetová stránka Evropské unie © Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/CS/legal-content/summary/decision-setting-up-eurojust.html> [cit.2024-02-01].

azylových žádostí, sjednocení azylových systémů v EU za účelem zajištění konzistentní kvality a spravedlnosti v jednotlivých členských státech EU.³³

3.3 Nevládní organizace

Nevládní organizace v Evropě se aktivně angažují v otázkách migrace a hrají v této oblasti klíčovou roli. Mnoho z nich se snaží ovlivnit politiku EU a prosazovat změny v oblasti migrace a integrace. Jedním z nástrojů, který k tomu můžou využít, je unijní občanská iniciativa, která umožňuje občanům EU aktivně se podílet na tvorbě unijní legislativy. Spolupráce mezi státy a nevládními organizacemi je v oblasti migrace nezbytná. Obě strany se můžou vzájemně doplňovat a sdílet své znalosti a zkušenosti. Tato spolupráce je důležitá v mnoha oblastech migrace, včetně integrace migrantů a návratové politiky. V případě integrace můžou nevládní organizace migrantům pomáhat s hledáním bydlení, práce a vzdělání a s adaptací na život v nové zemi. V oblasti nelegální migrace můžou nevládní organizace spolupracovat s vládami se zajištěním návratové politiky a pomoci se zajištěním humánního a důstojného způsobu návratu migrantů.

První organizací, kterou bych chtěl uvést je Úřad Vysokého komisaře OSN pro uprchlíky (UNHCR). UNHCR je mezinárodní organizace, která spadá pod Organizaci spojených národů (OSN). Byla založena v roce 1950 s cílem chránit a pomáhat uprchlíkům po celém světě. Hlavním cílem organizace je poskytnout ochranu a pomoc uprchlíkům, kteří byli nuceni opustit své domovy kvůli válce, pronásledování nebo jiným formám násilí. Pomáhá jim s nalezením trvalého řešení, ať už je to návrat do jejich domovské země, integrace v zemi, kde se nacházejí, nebo přesídlení do jiné země.³⁴

Druhou nevládní organizací, kterou uvedu do této práce a považuji ji za důležitou je Mezinárodní organizaci pro migraci (IOM). Od roku 2016 je přidruženou organizací OSN. Cílem organizace je zejména poskytnout pomoc a podporu migrantům ve všech fázích migračního procesu, včetně dobrovolného návratu,

³³ EUAA – *Co děláme* [online] Oficiální internetová stránka EUAA © Dostupné z: <https://euaa.europa.eu/about-us/what-we-do> [cit.2024-02-04].

³⁴ UNHCR – *About UNHCR* [online] Oficiální internetová stránka UNHCR © Dostupné z: <https://www.unhcr.org/about-unhcr> [cit.2024-02-04].

integrace, migrace z humanitárních důvodů a pracovních migrací. Podporuje také migraci a rozvoj a pomáhá vládám s řízením migrace legální i nelegální.³⁵

³⁵ IOM – *Our work* [online] Oficiální internetová stránka IOM © Dostupné z: <https://www.iom.int/our-work> [cit.2024-02-04].

4 Statistický vývoj nelegální migrace v EU

V této kapitole mé práce se věnuji analýze statistického vývoje nelegální migrace v rámci EU v období posledních 10 let, od roku 2013 do 2023. Statistiky představují klíčový nástroj pro pochopení rozsahu a dynamiky této významné globální výzvy s důrazem na události, které mohly ovlivnit migraci v tomto období. Tato kapitola jako celek shrnuje statistický vývoj a využití migračních tras do cílových zemí na území EU. V první části kapitoly vyobrazuji statistický vývoj nelegální migrace s celkovým množstvím přechodů. Dále se zaměřuji na jednotlivé trasy určitém časovém období a její využití. Na závěr této kapitoly uvádím statistiku žádostí o azyl.

Jako zdroj informací využiji statistiky nelegální migrace dostupné od agentury Frontex, které doplním grafy vlastní tvorby pro snazší přehled. Zdroj informací s počty nelegální migrace je čerpána z dostupného Excel souboru vydaným agenturou Frontex. Soubor je stále aktualizován. Níže zdrojovaný soubor je aktualizovaný ke dni 2.2.2024. Rozmezí statických hodnot v této práci jsou v období od ledna 2013 do prosince 2023 včetně.

4.1 Celkový počet nelegálních přechodů do EU v letech 2013-2023

Graf 1 - Celkový počet nelegálních přechodů do EU v letech 2013–2023 (vlastní tvorba)

Zdroj:

https://www.frontex.europa.eu/assets/Migratory_routes/2024/Monthly_detections_of_IBC_2024_02_02.xlsx

Rozbor statistiky celkového počtu nelegální migrace v EU od roku 2013 do roku 2023 ukazuje významné fluktuace v počtech detekovaných nelegálních přechodů. Zajímavým trendem je rapidní nárůst v roce 2015, kdy počet dosáhl výjimečných 1 822 102 nelegálních přechodů. To znamená, že navýšení počtu nelegálních přechodů z roku 2013 na rok 2015 činí přibližně 1596 %. Tento výrazný nárůst zjevně ovlivnil rozhodnutí některých členských států vrátit se ke kontrole na vnitřních hranicích.³⁶ Následující léta do roku 2020 pak přinesla postupný pokles, kdy počet nelegálních přechodů klesl na 126 310 osob v roce 2020. Tato klesající tendence mohla být důsledkem zavedených opatření, ze strany EU, zaměřených na kontrolu migrace. Rok 2021 nám zaznamenává s hodnotou 202 119 nelegálních přechodů. V roce 2022 pokračuje v tomto trendu a stoupá na 326 217 nelegálních přechodů, což je čtvrté nejvyšší číslo za sledované období. Tato

³⁶ Evropský parlament – *Schengen: hrozí nám znovu hraniční závory?* [online] Oficiální internetová stránka Evropské unie © Dostupné z: <https://www.europarl.europa.eu/topics/cs/article/20180525STO04311/schengen-hrozi-nam-znovu-hranicni-zavory> [cit.2024-02-06].

situace vedla ke znovuzavedení kontrol na vnitřních hranicích některých členských států.³⁷ Rok 2023 přináší další zvýšení na 379 929 přechodů, což naznačuje, že problém nelegální migrace zůstává aktuální a vyžaduje pozornost. Celkový vývoj statistik ukazuje na potřebu komplexního a dynamického přístupu k otázce migrace v rámci EU.

³⁷ PČR – *Znovuzavedení kontrol na státní hranici* [online] Oficiální internetová stránka PČR © Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/znovuzavedeni-kontrol-na-statni-hranici.aspx> [cit.2024-02-06].

Obrázek 1 - Geografické zobrazení migračních tras do EU

Zdroj: <https://www.frontex.europa.eu/what-we-do/monitoring-and-risk-analysis/migratory-map/>

Na výše uvedené mapě jsou vyznačeny vstupní body nejfrekventovanějších migračních tras. V následujících grafech se zaměřím na zatížení jednotlivých tras v průběhu předemtného časového období. Řazení jednotlivých tras je zpracováno na základě celkového vytížení.

4.2 Východní středomořská trasa

Graf 2 - Celkový počet nelegálních přechodů na Východní středomořské trase do EU v letech 2013–2023 (vlastní tvorba)

Zdroj:

https://www.frontex.europa.eu/assets/Migratory_routes/2024/Monthly_detections_of_IBC_2024_02_02.xlsx

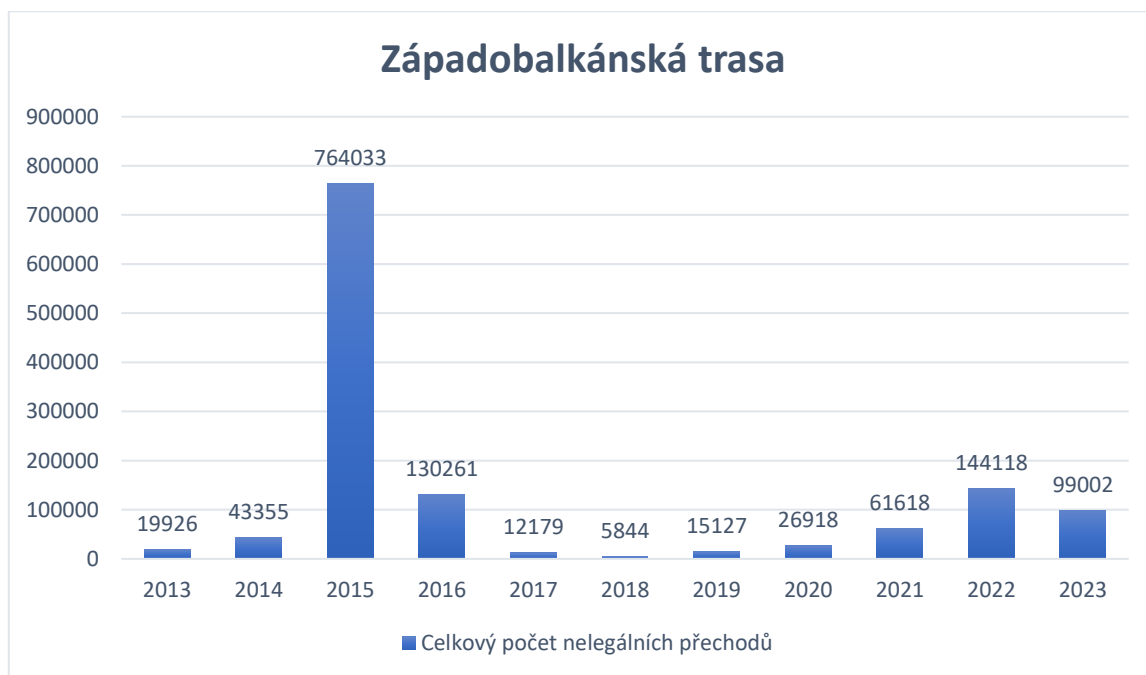
Východní středomořská trasa (Eastern Mediterranean Route) je jednou z důležitých migračních tras, která vede převážně z oblastí východního Středomoří směrem k Evropě. Východní středomořská trasa je klíčovým migračním koridorem, který spojuje regiony Blízkého východu a severní Afriky s EU. Tato trasa slouží jako hlavní průchod pro nelegální migraci, zejména pro jedince směřující do EU. Trasa prochází přes několik zemí, včetně zemí jako je Turecko, které leží na rozhraní Evropy a Asie, a dále pak zahrnuje Řecko a další země ve východní části Středomoří. Migrantí na této trase často čelí výzám, včetně nebezpečí mořské plavby, nebezpečným podmínkám a hledání bezpečných cest do zemí EU. Statistiky nelegální migrace na Východní středomořské trase v letech 2013 až 2023 ukazují významné fluktuace, odhalující různé vlivy a trendy během tohoto období. Celkový počet překročení hranic ve sledovaném období roku 2013–2023 dosáhl 1 467 447 nelegálních přechodů. Klíčovým okamžikem byl výrazný nárůst v roce 2015, kdy počet dosáhl výjimečných 885 386 nelegálních přechodů. Procentuální nárůst mezi roky 2013

a 2015 je přibližně 3473 %. Následující léta do roku 2020 přinesla postupný pokles, kdy počet klesl na 20 280 nelegálních přechodů. Tento trend směřující k poklesu mohl být důsledkem implementace opatření EU za účelem lepšího řízení a kontrole migrace rámci EU. Rok 2021 přináší menší nárůst na 22 793. V roce 2022 dochází k náhlému nárůstu na 38 690 nelegálních přechodů. Rok 2023 zaznamenal další nárůst nelegální migrace na počet 53 783 nelegálních přechodů. Ve srovnání s rokem 2015 se nemusí toto číslo jevit jako zanedbatelné. Ovšem ve srovnání s celkovou statistikou, na všech zaznamenaných migračních trasách, se jedná zhruba o 1/6 všech nelegálních překročení hranic EU v daném roce.³⁸

³⁸ FRONTEX – *Migratory Routes* [online] Oficiální internetová stránka FROTNE X © Dostupné z: <https://www.frontex.europa.eu/what-we-do/monitoring-and-risk-analysis/migratory-routes/eastern-mediterranean-route/> [cit.2024-02-06].

4.3 Západobalkánská trasa

Graf 3 - Celkový počet nelegálních přechodů na Západobalkánské trase do EU v letech 2013–2023 (vlastní tvorba)

Zdroj: https://www.frontex.europa.eu/assets/Migratory_routes/2024/Monthly_detections_of_IBC_2024_02_02.xlsx

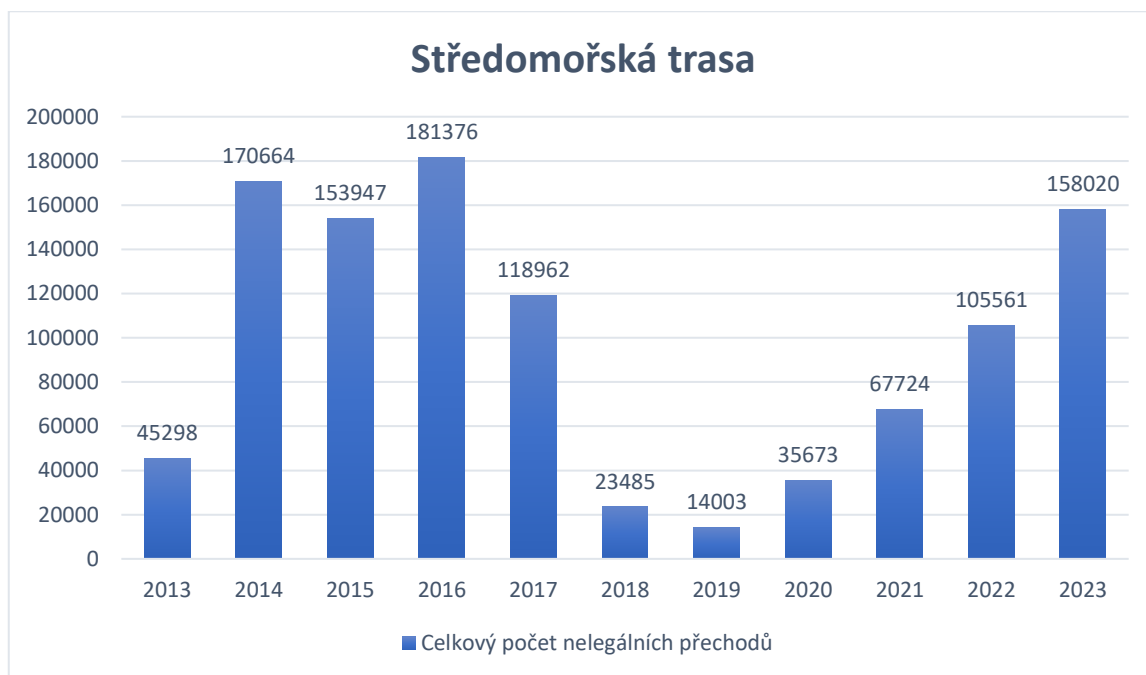
Západobalkánská trasa (Western Balkan Route) představuje důležitou migrační trasu směřující převážně z oblastí západního Balkánu směrem k Evropě. Západní Balkán se nachází uprostřed Evropy a geograficky je obklopen členskými státy EU. Tento region je klíčovým průchozím místem a důležitým průchozím koridorem pro migraci zejména z Blízkého východu, Asie a Afriky směřujících do EU. Západobalkánská trasa, kterou nelegální migranti využívají k vstupu do EU, prochází přes několik zemí, včetně Albánie, Bosny a Hercegoviny, Černé Hory, Kosova, Severní Makedonie a Srbska. Celkový počet nelegální migrace na Západobalkánské trase v období 2013 až 2023 vykazuje zajímavé fluktuace. Celkový počet překročení hranic ve sledovaném období roku 2013–2023 dosáhl 1 322 381 nelegálních přechodů. V roce 2013 začíná sledované období s relativně umírněnými počty 19 926 nelegálních přechodů. Následný nárůst v roce 2014 na 43 355 ukazuje na postupný vzrůstající trend migrace na této trase. V roce 2015 dosahuje počtu 764 033 přechodů, což představuje výrazný procentuální nárůst mezi roky 2014 a 2015 je přibližně 1565 % a indikuje tak významnou migrační vlnu směřující touto trasou. Následný pokles v roce 2016 na

130 261 přechodů může signalizovat reakci na tento výjimečný nárůst a změny v migračních procesech ze strany EU. Po nízkém počtu v roce 2017 dosahující 12 179 a extrémně nízkém počtu v roce 2018 dosahujícím 5 844 můžeme interpretovat tato data jako možnou odezvu na migrační politiku a bezpečnostní opatření zavedená v rámci EU. Ovšem v roce 2019 opět dochází k nárůstu na 15 127 nelegálních přechodů, což naznačuje obnovený tlak na Západobalkánskou trasu. Rok 2020 s počtem 26 918 přechodů může být ovlivněn různými faktory, včetně globální pandemie. Trend poklesu v roce 2021 se zastavuje s celkovým nárůstem na 61 618 nelegálních přechodů. Náhlý nárůst v roce 2022 na 144 118 představuje jeden z nejvýraznějších nárůstů v sledovaném období od roku 2015. Rok 2023 zaznamenal další nárůst na 99 002 nelegálních přechodů.³⁹

³⁹ FRONTEX – *Migratory Routes* [online] Oficiální internetová stránka FROTNE X © Dostupné z: <https://www.frontex.europa.eu/what-we-do/monitoring-and-risk-analysis/migratory-routes/western-balkan-route/> [cit.2024-02-07].

4.4 Středomořská trasa

Graf 4 - Celkový počet nelegálních přechodů na Středomořské trase do EU v letech 2013–2023 (vlastní tvorba)

Zdroj:

https://www.frontex.europa.eu/assets/Migratory_routes/2024/Monthly_detections_of_IBC_2024_02_02.xlsx

Středomořská trasa (Central Mediterranean Route), představuje důležitý migrační koridor, který propojuje severní Afriku s EU. Tato trasa slouží jako hlavní průchod pro nelegální migraci do Evropy. Trasa prochází středozevními oblastmi a zahrnuje země jako Itálie, Malta a další státy v centrální části Středozevního moře. Migranti na této trase se často vystavují rizikům spojeným s námořní dopravou.⁴⁰ Celkový počet nelegální migrace na Středomořské trase v období 2013 až 2023 vykazuje známky spíše pravidelné a stálé fluktuační. Celkový počet překročení hranic ve sledovaném období roku 2013–2023 dosáhl 1 074 713 nelegálních přechodů. V roce 2013 začíná sledované období s celkovým počtem 45 298 nelegálních přechodů na Středomořské trase. Následující rok 2014 zaznamenává výrazný nárůst na 170 664 přechodů, což představuje výrazný skok v porovnání s předchozím rokem. V roce 2015 čelí trasa poklesu na 153 947 přechodů, přičemž se migrace na této trase stále udržuje na významné úrovni.

⁴⁰ FRONTEX – *Migratory Routes* [online] Oficiální internetová stránka FROTNEK © Dostupné z: <https://www.frontex.europa.eu/what-we-do/monitoring-and-risk-analysis/migratory-routes/central-mediterranean-route/> [cit.2024-02-07].

Rok 2016 přináší opět nárůst na 181 376 přechodů, což signalizuje proměnlivost, ale určitou stálost migračních toků na této trase. Důležitým faktorem v tomto období, zejména v roce 2015, je i samotný počet, který je velmi nízký v porovnání s již zmíněnými trasami. Podivuhodným se zdá samotná skutečnost, že právě v roce 2015, kdy vrcholí migrační krize a ostatní migrační trasy podléhají masivním náporům v řádech stovek tisíc za rok, tak právě Středomořská trasa v téže době zaznamenává pokles oproti ostatním a zejména oproti roku 2014 a 2016. S počtem 118 962 nelegálních přechodů v roce 2017 zaznamenáváme pokles, možná v reakci na evropská opatření a migrační politiku. Rok 2018 je charakterizován výrazným snížením na 23 485 přechodů, což může být důsledkem opatření EU a zvýšené kontroly. V roce 2019 se počet dále snižuje na 14 003 přechodů, naznačující pokračující útlum na této trase. Rok 2020 přináší nárůst na 35 673 přechodů, možná ovlivněný i globálními událostmi, jako je pandemie. V roce 2021 pokračuje trend nárůstu na 67 724 přechodů. Rok 2022 zaznamenává významný skok na 105 561, což signalizuje obnovený migrační tlak na Středomořské trase. Poslední rok sledovaného období 2023, přináší další nárůst na 152 737 nelegálních přechodů. Tato data naznačují, že Středomořská trasa zůstává důležitým faktorem v kontextu nelegální migrace směřující do Evropy. Dalším důležitým faktorem je i samotná statistika v roce 2023, kdy číslo 158 020 tvoří na této trase zhruba 1/2 celkového množství nelegálních přechodů v daném roce na všech trasách.⁴¹

⁴¹ Rada EU – *Migrační toky na trase přes centrální Středomoří*. [online] Oficiální internetová stránka Evropské unie © Dostupné z: <https://www.consilium.europa.eu/cs/policies/eu-migration-policy/central-mediterranean-route/> [cit.2024-02-08].

4.5 Západní středomořská trasa

Graf 5 - Celkový počet nelegálních přechodů Západní středomořské trase do EU v letech 2013–2023 (vlastní tvorba)

Zdroj:

https://www.frontex.europa.eu/assets/Migratory_routes/2024/Monthly_detections_of_IBC_2024_02_02.xlsx

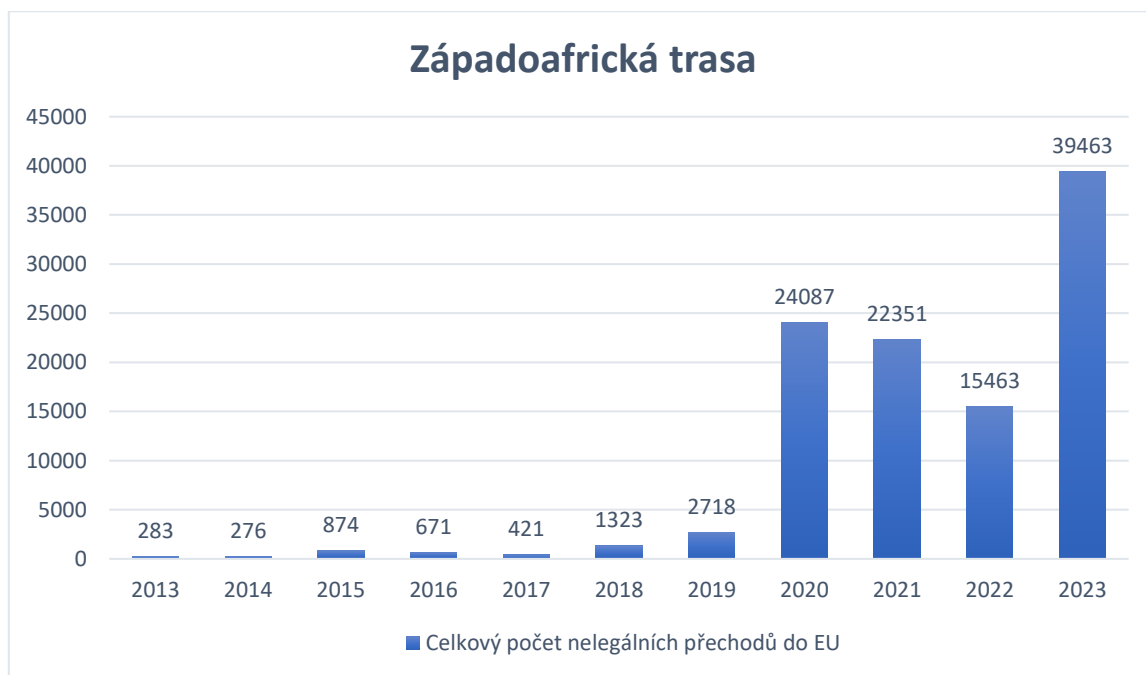
Západní středomořská trasa (Western Mediterranean Route), propojující severní Afriku s jihozápadním pobřežím Evropy, byla v období 2013–2023 migrační cestou, která směřuje do Evropy. Tato trasa zahrnuje státy Maroko, Alžírsko, Tunisko a Španělsko, přičemž Středozemní moře slouží jako hlavní překážka. Fluktuace ve sledovaném období není zpočátku příliš vysoká v porovnání s jinými migračními trasami. Celkový počet zaznamenaný ve sledovaném období činí 200 086 nelegálních přechodů. V roce 2013 začíná sledované období s celkovým počtem 6 838 nelegálních přechodů. Následující rok 2014 vykazuje mírný nárůst na 7 183 přechodů, rok 2015 zaznamenává téměř stejný počet 7 004 nelegálních přechodů. Rok 2016 již přináší nárůst na 9 990 nelegálních přechodů, což signalizuje obnovu aktivity na této trase. Z vycházejících hodnot je patrné, že trasa není hlavní trasou migrační krize v roce 2015. O tom vypovídá i samotný pokles přechodů v daném roce. K výraznému skoku dochází v roce 2017 na celkový počet 23 063 nelegálních přechodů touto cestou. Trend pokračuje v roce 2018 výrazným nárůstem na 56 245 přechodů, což může být důsledkem změn v politice

nebo situací v domovském regionu. Jedná se o ročník s největší fluktuací nelegálních osob ve sledovaném období na této trase. Následující rok 2019 již zaznamenává pokles na 23 696 přechodů. Rok 2020 přinesl další snížení na 17 370 přechodů, pravděpodobně ovlivněné globálními událostmi, jako je pandemie. V roce 2021 nárůst na 18 466 nelegálních přechodů ukazuje na obnovení aktivity na této trase. Ovšem v roce 2022 dochází k poklesu na 15 134 přechodů, což může být důsledkem opětovné regulace nebo změn v migraci. Poslední rok sledovaného období, 2023, zaznamenává mírný nárůst oproti roku 2022, s celkovým počtem 16 854 nelegálních přechodů.⁴²

⁴² FRONTEX – *Migratory Routes* [online] Oficiální internetová stránka FROTNE X © Dostupné z: <https://www.frontex.europa.eu/what-we-do/monitoring-and-risk-analysis/migratory-routes/western-mediterranean-route/> [cit.2024-02-07].

4.6 Západoafrická trasa

Graf 6 - Celkový počet nelegálních přechodů na Západoafrické trase do EU v letech 2013–2023 (vlastní tvorba)

Zdroj:

https://www.frontex.europa.eu/assets/Migratory_routes/2024/Monthly_detections_of_IBC_2024_02_02.xlsx

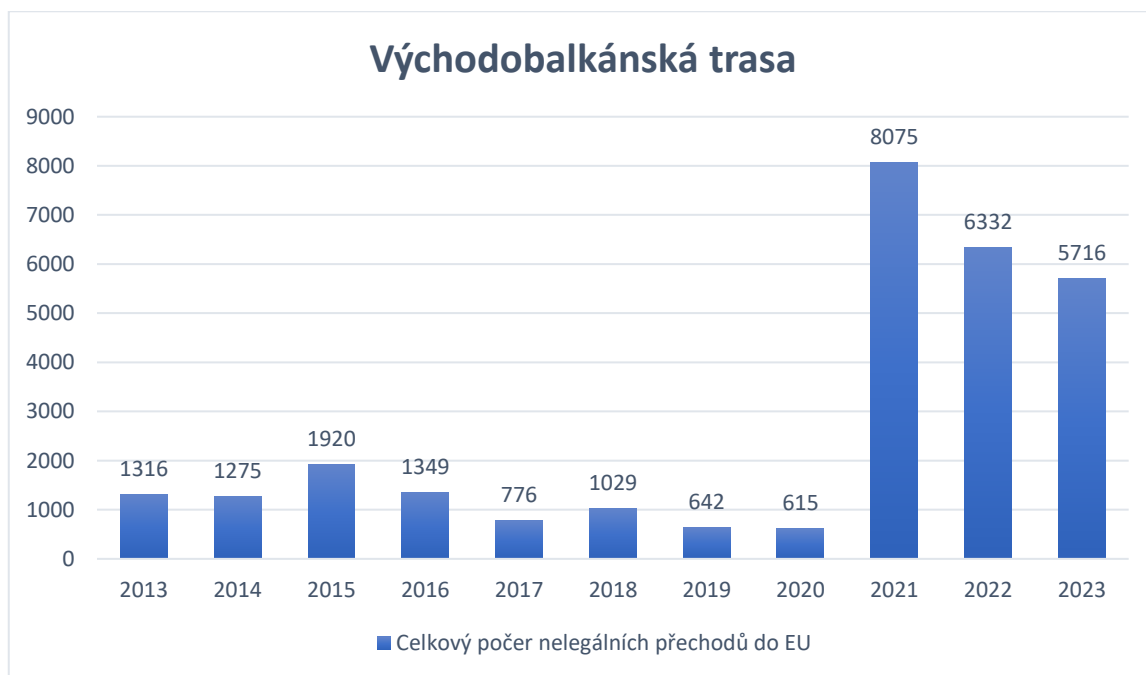
Západoafrická trasa (Western African Route), představuje migrační trasu, která je využívána k nelegálnímu překonání hranic a směřování do Evropy. Tato trasa prochází přes západoafrické země, jako jsou Nigérie, Mali, Senegal a další, s cílem dosáhnout evropských pobřežních oblastí a dále do cílové země. Ve sledovaném období došlo v celkovém počtu k 107 930 nelegálního překročení hranic po této trase. Začátek sledovaného období, tedy rok 2013, začíná s pouhými 283 zaznamenanými případy nelegální migrace na Západoafrické trase, což svědčí o nízké intenzitě migrace. Obdobně následuje rok 2014, který přináší celkem 276 nelegálních přechodů, což naznačuje relativní stabilitu. V roce 2015 dochází k menšímu nárůstu na 874 přechodů. Rok 2016 přináší menší pokles na 671 přechodů, což i přes zvýšení v řádech stovek naznačuje určitou stabilitu a relativně malou fluktuaci nelegálních osob na této trase. O tomto svědčí i následující statistika z roku 2017, kde byl zaznamenán pokles na 421 přechodů. Jak je vidět na vytvořeném grafu, zlomovým se stává rok 2018, který přináší náhlý nárůst na 1 323 nelegálních přechodů, což signalizuje počátek aktivního využívání

této trasy. V roce 2019 tento trend pokračuje a počet stoupá na 2 718 přechodů. Rok 2020 přináší rapidní zvýšení na 24 087 nelegálních přechodů, což odpovídá přibližně 787 % nárůstu oproti roku 2019. V roce 2021 je zaznamenán téměř stejný počet, s menším poklesem, tedy 22 352 přechodů, což signalizuje určitou stálost využívání této migrační trasy. K poklesu dochází v roce 2022 na 15 463 přechodů. Tento trend však nevydrží a v roce 2023 je zaznamenán rapidní nárůst na 39 463 nelegálních přechodů na dané trase, čímž se potvrzuje současná “oblíbenost“ této trasy.⁴³

⁴³FRONTEX – *Migratory Routes* [online] Oficiální internetová stránka FROTNEX © Dostupné z: <https://www.frontex.europa.eu/what-we-do/monitoring-and-risk-analysis/migratory-routes/western-african-route/> [cit.2024-02-08].

4.7 Východobalkánská trasa

Graf 7 - Celkový počet nelegálních přechodů na Východobalkánské trase do EU v letech 2013–2023 (vlastní tvorba)

Zdroj:

https://www.frontex.europa.eu/assets/Migratory_routes/2024/Monthly_detections_of_IBC_2024_02_02.xlsx

Východobalkánská trasa (Eastern Balkan Route), představuje další z migračních tras, kterou nelegální migranti využívají k překonání hranic a snaze dosáhnout do Evropy. Tato trasa prochází přes pozemní hranice, která odděluje Bělorusko, Moldavsko, Ukrajinu, Ruskou federaci a východní členské státy EU, mezi nimiž jsou Estonsko, Finsko, Maďarsko, Lotyšsko, Litva, Norsko, Polsko, Slovensko a Rumunsko. Celkový počet ve sledovaném období je 29 045 nelegálních přechodů. Rok 2013 začíná s 1 316 zaznamenanými případy nelegální migrace. Následující rok 2014 přináší mírný pokles na 1 275 nelegálních přechodů. Rok 2015 zaznamenává nárůst na 1 920 přechodů, což může být důsledkem různých faktorů, včetně ekonomických, politických nebo humanitárních podmínek v okolních státech. Následující roky 2016 a 2017 přinášejí pokles z 1 349 na následných 776 nelegálních přechodů, což může signalizovat změny v migrační politice nebo opatřeních v okolí hranice migrační trasy a dále to ukazuje na značnou fluktuaci osob. Rok 2018 zaznamenává opětovný nárůst na 1 029 přechodů. Následující rok 2019 přináší pokles na 642, což může odrážet dynamiku

tohoto migračního toku. Rok 2020 zaznamenává pokračuje v tomto trendu a zaznamenává další pokles na 615 přechodů, což může být důsledkem různých vlivů, včetně pandemie a opatření k omezování pohybu. Rok 2021 přináší markantní nárůst na 8 075 nelegálních přechodů, což může být důsledkem změn v migraci, politických událostí nebo ekonomických faktorů. Lze tedy říci, že procentuální nárůst mezi roky 2020 a 2021 je přibližně 1212 %. Rok 2022 zaznamenává mírný pokles na 6 332 přechodů, což signalizuje proměnlivost na této migrační trase. Poslední rok sledovaného období, 2023, přináší další snížení na 5 716 nelegálních přechodů. Zajímavost této migrační jsou určitě počáteční hodnoty ve sledované době. Rapidní nárůst v letech mezi 2020 a 2021 vyvolává určitě obavy a napovídá, že bude nutné této zavést určitá opatření pro omezení takové fluktuace nelegálních osob.⁴⁴

⁴⁴ FRONTEX – *Migratory Routes* [online] Oficiální internetová stránka FROTNEK © Dostupné z: <https://www.frontex.europa.eu/what-we-do/monitoring-and-risk-analysis/migratory-routes/eastern-borders-route/> [cit.2024-02-08].

5 Způsob řešení nelegální migrace z pohledu EU

V této kapitole mé práce se zaměřím na metody a postupy, které byly ze strany Evropské unie použity a implementovány za účelem boje proti nelegální migraci. Zaměřím se na některé z reakcí orgánů Evropské unie na situaci ve sledovaném období od roku 2013 do roku 2023. Pro tuto kapitolu bude stěžejní zmínit zejména různá opatření zejména v podobě spolupráce se státy třetích zemí. Využití finančních toků pro zmírnění migračního nátlaku na výše uvedených trasách a správu hranic. Na závěr kapitoly se zaměřím na azylovou politiku EU, kde si představíme nástroje, které byly implementovány zejména z důvodu migračních toků sledovaného období. Během sledovaného období byla Evropská unie konfrontována s narůstajícím tlakem nelegální migrace, a proto byly vyvinuty a implementovány různé strategie a nástroje s cílem tuto situaci řešit. Jednou z klíčových oblastí intervencí byla spolupráce se státy třetích zemí. Cílem této kapitoly je poskytnout komplexní pohled na nástroje, která byla v průběhu sledovaného období přijata, a zhodnotit jejich efektivnost při řešení výzvy nelegální migrace.

5.1 Opatření a nástroje EU na migračních trasách

Jako první příklad uvedu Západobalkánskou trasu, představující jednu z hlavních migračních cest do Evropy. Bližší informace včetně statistik jsme uvedli v kapitole č. 4. V letech 2015 až 2018 došlo k rapidnímu nárůstu nelegálních vstupů do Evropské unie přes Západobalkánskou trasu, po němž následoval pokles. Od roku 2019 však opět stoupá, což klade na EU tlak v hledání efektivních opatření. S ohledem na situaci západního Balkánu a jejich perspektivu přistoupení k EU představila Evropská komise v roce 2022 akční plán EU pro západní Balkán. Pro posílení partnerství s těmito zeměmi a sladění s normami EU obsahuje akční plán konkrétní operativní opatření, které slouží k zajištění této oblasti, včetně migračního toku. Dalším nástrojem je finanční podpora, která je klíčovým prvkem, s cílem posílit schopnost těchto zemí řídit migraci a zlepšit správu hranic. V letech 2021 až 2022 bylo do této oblasti investováno 201,7 milionu eur. Klíčovou rolí v posílení bezpečnosti na trase hraje agentura Frontex. Dohody o postavení jednotek s Albánií, Severní Makedonií, Černou Horou a Srbskem umožňují nasazení Frontexu v těchto oblastech, což je podporováno finančními prostředky

z nástroje NPP III. Sladění vízové politiky mezi EU a zeměmi západního Balkánu je dalším klíčovým opatřením. Závazek k urychlenému sladění vízové politiky, včetně ukončení bezvízových režimů, byl přijat na ministerském fóru EU a západního Balkánu v listopadu 2022. V oblasti řízení migrace EU úzce spolupracuje s partnery ze západního Balkánu. Kromě správy hranic poskytuje finanční podporu na rozvoj azylových systémů, návratové politiky a spolupráce s třetími zeměmi. Dohody o zpětném přebírání osob s partnery ze západního Balkánu jsou klíčovým prvkem úsilí o účinný návrat nelegálních migrantů. Boj proti převaděčství migrantů je rovněž prioritou. Evropská unie podporuje vyšetřování těchto trestných činů s cílem posílit spolupráci v prosazování práva a zvýšit kapacitu v oblasti správy hranic. Celkově lze konstatovat, že opatření a spolupráce reflektují snahu EU o efektivní a udržitelné řešení migračních výzev s ohledem na bezpečnost, lidská práva a perspektivu přistoupení zemí západního Balkánu k EU.⁴⁵

V souvislosti s výše uvedenou činností Frontexu jsem zmínil nástroj NPP III. Jedná se o Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2021/1529 ze dne 15. září 2021, kterým se zřizuje Nástroj předvstupní pomoci (NPP III). NPP III je zaměřen na několik evropských zemí, konkrétně Albánii, Bosnu a Hercegovinu, Island, Kosovo, Černou Horu, Severní Makedonii, Srbsko a Turecko. Jeho obecným cílem je poskytovat pomoc při adaptaci na pravidla, normy a postupy EU s ohledem na přípravu na členství v EU. V návrhu Komise je navržen celkový rozpočet programu na období 2021–2027 ve výši 14,5 miliard EUR. Tyto finanční prostředky jsou určeny pro různé aktivity, jako jsou příprava, monitorování, kontrola, audit, hodnocení a implementace systémů informačních technologií na úrovni organizace. Současně má zvýšit spolupráci v klíčových oblastech, jako jsou výzkum a inovace, životní prostředí, opatření v oblasti klimatu, doprava a zejména migrace. NPP III rovněž zajišťuje návaznost na předchozí program NPP II, který probíhal v období od roku 2014 do roku 2020.⁴⁶

⁴⁵ Rada EU – *Západobalkánská trasa*. [online] Oficiální internetová stránka Evropské unie © Dostupné z: <https://www.consilium.europa.eu/cs/policies/eu-migration-policy/western-balkans-route/> [cit.2024-02-10].

⁴⁶ Evropská unie – *NPP III: nástroj předvstupní pomoci (2021–2027)*. EUR-Lex. [online] Oficiální internetová stránka Evropské unie © Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/CS/legal-content/summary/ipa-iii-the-instrument-for-pre-accession-assistance-2021-2027.html> [cit.2024-02-10].

Další příklad, který uvedu je migrační tok na trase přes centrální Středomoří. Tato trasa je předmětem rozsáhlých opatření ze strany EU a jejích členských států. Situace, kde migranti a žadatelé o azyl využívají tuto trasu k nelegálnímu vstupu do EU, vedla k implementaci různých strategií a programů s cílem zvládnout a regulovat tuto migrační cestu. V únoru 2017 došlo k dohodě vedoucích představitelů EU na nových opatřeních zaměřených na omezení nelegálních vstupů přes centrální Středomoří. Tyto zahrnovaly posílenou spolupráci s Libyí a úsilí v boji proti převaděčství migrantů. Následně v listopadu 2017 vznikla společná pracovní skupina EU, Africké unie a OSN, která měla za cíl zintenzivnit spolupráci v reakci na migrační výzvy v Africe, s důrazem na situaci v Libyi. Kroky EU se dále zaměřily na posílení pobřežní stráže, zlepšení humanitárních podmínek pro migranty v Libyi a spolupráci s původními a tranzitními zeměmi. V červnu 2018 vedoucí představitelé EU přijali další opatření, včetně intenzivního úsilí proti převaděčům a podpory zemí jako Itálie, která je jednou z destinací. Stejně jako v případě Západobalkánské trasy se této trase dotýká akční plán. Ten obsahuje opatření s cílem omezit nelegální a nebezpečnou migraci, posílit pátrání a záchranné operace a zlepšit spolupráci mezi členskými státy. V prosinci 2022 začaly EU a africké země spolupracovat v rámci iniciativy týmu Evropa, s důrazem na trasu centrálního Středomoří. Tato iniciativa využívá finanční prostředky na společné řešení migračních problémů. EU věnuje zvláštní pozornost situaci v Libyi, kde implementuje opatření směřující k posílení pobřežní stráže, poskytování pomoci a ochrany migrantům, a podporu místních komunit. Od roku 2015 věnovala EU na podporu Libye 455 miliónů eur. Z toho 13 % bylo využito pro účely správy hranic, 52 % na ochranu a 35 % na podporu místních komunit. Dalšími prostředky jsou programy asistovaného dobrovolného návratu, evakuace uprchlíků a podpora pro místní komunity jsou klíčovými prvky těchto opatření. EU také investuje do výcviku libyjské pobřežní stráže a zlepšuje správu hranic s cílem omezit nelegální migraci a přispět k celkové stabilizaci situace. Celkový přístup EU k migračním tokům přes centrální Středomoří zahrnuje koordinované úsilí, včetně finanční podpory, výcviku a humanitární pomoci, s cílem řešit komplexní výzvy spojené s touto migrační trasou.⁴⁷

⁴⁷ Rada EU – *Migrační toky na trase přes centrální Středomoří*. [online] Oficiální internetová stránka Evropské unie © Dostupné z: <https://www.consilium.europa.eu/cs/policies/eu-migration-policy/central-mediterranean-route/> [cit.2024-02-13].

Jako poslední příklad této podkapitoly uvedu Západoafrickou trasu. Tato trasa je využívána pro nelegální vstupy na Kanárské ostrovy v Atlantském oceánu. Migranti se vydávají na nebezpečnou cestu podél západoafrického pobřeží, přičemž vzdálenost, kterou musí urazit, může být více než 1 600 kilometrů. Po krizi v roce 2006, kdy na Kanárské ostrovy dorazilo více než 31 000 nelegálních migrantů, následovalo období poklesu, přestože v letech 2020 a 2021 došlo k nárůstu. EU poskytuje podporu v oblasti migrace v Maroku a spolupracuje s africkými partnery na řešení problémů spojených s migrací. V reakci na nárůst nelegálních vstupů zahájila EU s partnerskými zeměmi nové kroky, včetně spolupráce s Marokem v oblasti správy hranic, socioekonomické integrace migrantů, institucionální podpory a ochrany práv migrantů. Kromě toho byl vytvořen nouzový svěřenský fond EU pro Afriku, který se zaměřuje na posílení hospodářských a pracovních příležitostí, odolnosti komunit, řízení migrace a prevenci konfliktů. Fond dosud přinesl pozitivní výsledky v podobě nových pracovních míst, sociálních služeb a ochrany migrantů. Ze stejného fondu bylo čerpáno pro pomoc Libyi, jak je uvedeno v předešlé části podkapitoly. V roce 2022 proběh summit EU a Africké unie (AU), který potvrdil posílené partnerství v oblasti migrace a mobility. EU a AU se zavázaly k integrovanému, komplexnímu a vyváženému přístupu k migraci a mobility, v souladu s vnitrostátními pravomocemi. Tato opatření ukazují snahu obou stran společně řešit aktuální výzvy a příležitosti spojené s migrací na západních trasách.⁴⁸

5.2 Nový pakt o migraci a azylu

V oblasti azylové politiky EU považují za nejdůležitější zmínit Sdělení komise o novém paktu o migraci a azylu. EU aktivně usiluje o jednotné zacházení se žadateli o azyl napříč celou EU. Tento zájem reflektuje snahu vytvořit společný evropský azylový systém, který by stanovil minimální normy pro postup při žádostech o azyl a zajistil jednotný přístup ke všem žadatelům. Reforma azylových a migračních pravidel byla podrobena různým etapám a vývoji. Klíčové události zahrnují dohodu mezi Radou a Evropským parlamentem v prosinci 2023 o reformě azylového a migračního systému EU. Španělské předsednictví

⁴⁸ Rada EU – *Migrační toky na západních trasách*. [online] Oficiální internetová stránka Evropské unie © Dostupné z: <https://www.consilium.europa.eu/cs/policies/eu-migration-policy/western-routes/> [cit.2024-02-13].

informovalo o pokroku v rámci paktu o migraci a azylu v prosinci 2023. Rada dosáhla dohody o nejdůležitějších právních předpisech v oblasti azylu a migrace v červnu 2023. Hlavním cílem reformy je vytvořit společný rámec, který by pokrýval všechny aspekty řízení azylu a migrace, zvyšoval efektivitu systému a zajišťoval jeho odolnost vůči migračním tlakům. Tato iniciativa také zaměřuje na odstranění faktorů, které podněcují migraci, a minimalizaci druhotného pohybu migrantů, a zároveň na boj proti zneužívání systému, s důrazem na podporu nejvíce zasažených členských států. Legislativní návrhy na reformu pravidel EU v oblasti azylu byly představeny v roce 2016 a následně v roce 2020, včetně nového paktu o migraci a azylu. V prosinci 2023 došlo k dohodě mezi Radou a Evropským parlamentem ohledně několika klíčových nařízení. Celý soubor návrhů by měl být definitivně přijat do dubna 2024. Tyto kroky představují významný posun v reformě azylového a migračního systému EU, který má za cíl vytvořit společný a efektivní přístup k otázkám azylu a migrace v rámci celé EU.⁴⁹

Ve výše uvedené části byly zmíněny legislativní návrhy v rámci Nového paktu o migraci a azylu. V této části představím některá z nich. Nařízení jsou stále v procesu schvalování. Čísla nařízení budou přidělena po schválení nařízení Evropským parlamentem a Radou.

První z legislativních návrhů je Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) o řízení azylu a migrace a o změně směrnice Rady 2003/109/ES a navrhovaného nařízení (EU) o Azylovém a migračním fondu. Tento návrh přináší klíčové změny v rámci řízení azylu v EU. Nařízení nahrazuje stávající systém azylového procesu tzv. Dublin III a přináší nový systém pro posuzování žádostí o azyl. Jeho hlavním cílem je zajištění spravedlivějšího rozdělení žadatelů o azyl mezi členské státy EU. Zakládá mechanismus solidarity, který umožňuje členským státům s nižším počtem žádostí o azyl sdílet odpovědnost za ty, kteří čelí většímu tlaku. Tímto způsobem se snaží vyrovnat nerovnováhu v rozložení migračních toků a podpořit spravedlivější a efektivnější řízení těchto toků. Dále nové nařízení posiluje spolupráci s agenturou Frontex a aktivně podporuje posilování vnějších hranic

⁴⁹ Rada EU – *Pakt o migraci a azylu*. [online] Oficiální internetová stránka Evropské unie © Dostupné z: <https://www.consilium.europa.eu/cs/policies/eu-migration-policy/eu-migration-asylum-reform-pact/> [cit.2024-02-15].

EU. Tím se zaměřuje na účinnější kontrolu migrace a zlepšení celkové bezpečnosti v rámci EU.⁵⁰

Druhým návrhem v rámci Nového Paktu o migraci a azylu, který v této práci uvedu je Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) o řešení krizových situací a zásahů vyšší moci v oblasti migrace a azylu. Toto nařízení vytváří rámec pro reakci EU na neočekávané a náhlé migrační tlaky, zejména v důvodů humanitárních krizí. Tyto nové opatření zahrnují mechanismy spolupráce a solidarity, které umožňují členským státům dobrovolně sdílet odpovědnost za účinnou správu migračních krizí. Také poskytují nástroje pro podporu integrace migrantů a usnadnění jejich návratu do zemí původu. Tím se snaží vytvořit komplexní přístup k migraci, který zohledňuje nejen krizové situace, ale také dlouhodobou perspektivu podpory migrantů a udržitelného řešení migrace.⁵¹

Dalším návrhem je Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) o zřízení systému „Eurodac“ pro porovnávání biometrických údajů za účelem účinného uplatňování nařízení o řízení azylu a migrace a nařízení o znovu usídlování, za účelem identifikace neoprávněně pobývajících státního příslušníka třetí země nebo osoby bez státní příslušnosti, o podávání žádostí donucovacích orgánů členských států a Europolu o porovnání údajů s údaji systému Eurodac pro účely vymáhání práva a o změně nařízení (EU) 2018/1240 a (EU) 2019/818. Cílem tohoto návrhu je transformovat Eurodac do podoby společné evropské databáze, která podporuje systém EU v oblasti azylu, znovu usídlování a nelegální migrace. Nový návrh má za cíl podporovat implementaci opatření a pravidel navrhovaných v novém nařízení o řízení azylu a migrace. To by mělo zlepšit kontrolu nelegální migrace a odhalování neoprávněného pohybu.⁵²

⁵⁰ Evropská unie – *Návrh nařízení Evropského parlamentu a Rady o řízení azylu a migrace ze dne 23. září 2020*. EUR-Lex. [online] Oficiální internetová stránka Evropské unie © Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/HTML/?uri=CELEX:52020PC0610> [cit.2024-02-21].

⁵¹ Evropská unie – *Návrh nařízení Evropského parlamentu a Rady o zavedení společného postupu pro mezinárodní ochranu v Unii ze dne 23. září 2020*. EUR-Lex. [online] Oficiální internetová stránka Evropské unie © Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=CELEX%3A52020PC0611> [cit.2024-02-22].

⁵² Evropská unie – *Návrh nařízení Evropského parlamentu a Rady o zřízení systému „Eurodac“ pro porovnávání biometrických údajů ze dne 23. září 2020*. EUR-Lex. [online] Oficiální internetová stránka Evropské unie © Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=CELEX:52020PC0614> [cit.2024-02-22].

Poslední z legislativních návrhů, které zmíním je Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU), kterým se zavádí prověřování státních příslušníků třetích zemí na vnějších hranicích a mění nařízení (ES) č. 767/2008, (EU) 2017/2226, (EU) 2018/1240 a (EU) 2019/817. Součástí tohoto návrhu je vytvoření rámce EU pro jednotná pravidla prověřování nelegálních migrantů, kteří jsou zadrženi na území členského státu a vyhnuli se hraniční kontrole při vstupu do schengenského prostoru. Hlavním cílem je ochrana schengenského prostoru a zajistit efektivní řízení nelegální migrace. Prověřování má za cíl podporovat nový komplexní přístup k migraci a migračním tokům. To zahrnuje rychlé zjištění totožnosti osob, identifikaci možných zdravotních a bezpečnostních rizik a efektivní začlenění státních příslušníků třetích zemí, kteří nesplňují vstupní podmínky.⁵³

V souhrnu tak Nový pakt o migraci a azylu přináší celou řadu opatření s cílem zlepšit správu migračních a azylových záležitostí v rámci EU. Za prvé, zavádí spolehlivou a spravedlivou správu vnějších hranic, včetně provádění identifikačních kontrol a monitorování zdravotního a bezpečnostního stavu. Dále stanovuje spravedlivá a účinná pravidla pro poskytování azylu a usnadňuje postupy v oblasti azylu a navrácení žadatelů. Nový mechanismus solidarity je navržen pro společné pátrací a záchranné operace a rychlou reakci na naléhavé a krizové situace. Pakt klade důraz na větší prozíravost, lepší připravenost a schopnost rychle reagovat na krizové situace v oblasti migrace a azylu. Implementace účinné politiky návratu a koordinovaný přístup EU k procesu navrácení jsou také klíčovými prvky dohody. Cílem je rovněž zavést komplexní správu na úrovni EU, což má přispět k lepšímu řízení a provádění azylové a migrační politiky. Dohoda rovněž předpokládá vzájemně prospěšná partnerství s klíčovými třetími zeměmi původu a tranzitu. Dalším cílem je podporovat rozvoj udržitelných legálních cest migrace pro osoby, které potřebují ochranu, a současně přilákat talentované jedince do EU. Celkově má nový pakt za cíl posílit

⁵³ Evropská unie – *Návrh nařízení Evropského parlamentu a Rady kterým se zavádí prověřování státních příslušníků třetích zemí na vnějších hranicích ze dne 23. září 2020*. EUR-Lex. [online] Oficiální internetová stránka Evropské unie © Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=CELEX:52020PC0612> [cit.2024-02-22].

podporu účinných integračních politik a přispět k celkovému zlepšení řízení azylových a migračních otázek v rámci EU.⁵⁴

⁵⁴ Evropská unie – *Sdělení komise o novém paktu o migraci a azylu*. EUR-Lex. [online] Oficiální internetová stránka Evropské unie © Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/HTML/?uri=CELEX:52020DC0609> [cit.2024-02-16].

6 Výzkumné šetření

Pro účely výzkumného šetření jsem zvolil kvantitativní sběr dat s využitím dotazníkového šetření. Respondenti mého šetření budou české národnosti. Cílem dotazníkového šetření je získat u respondentů relevantní informace a data k ověření stanovených hypotéz týkajících se jejich postojů k nelegální migraci do EU. Pro tyto účely jsem před zahájením sběru dat stanovil následující hypotézy:

- Respondenti budou nárůst nelegální migrace do EU vnímat jako vážnou hrozbu pro bezpečnost a stabilitu EU.
- Respondenti budou nárůst nelegální migrace do EU vnímat jako komplexní problém, který nemá jednoduché řešení, a proto je nutné kombinovat různé přístupy orgánů EU, agentur EU a nevládních organizací.

V první hypotéze předpokládám, že respondenti budou vnímat nárůst nelegální migrace do EU jako vážnou hrozbu pro bezpečnost a stabilitu EU. Dotazník bude obsahovat otázky zaměřené na hodnocení vnímané hrozby a možné souvislosti s bezpečnostními aspekty. Data získaná tímto způsobem umožní kvantifikovat míru obav a poskytnou materiál k analýze.

Druhá hypotéza se zaměřuje na předpoklad, že respondenti budou vnímat nárůst nelegální migrace do EU jako komplexní problém, vyžadující kombinaci různých přístupů orgánů EU, agentur EU a nevládních organizací. Dotazník bude obsahovat otázky týkající se názorů respondentů na možná řešení a jejich preferencí ohledně kombinace různých opatření, rozvojové pomoci zemím původu migrantů a změnu azylové politiky.

Získaná data nám umožní analyzovat, nakolik jsou tyto hypotézy potvrzeny nebo vyvráceny, a poskytnou nám vhled do proměnlivosti názorů respondentů v této problematice.

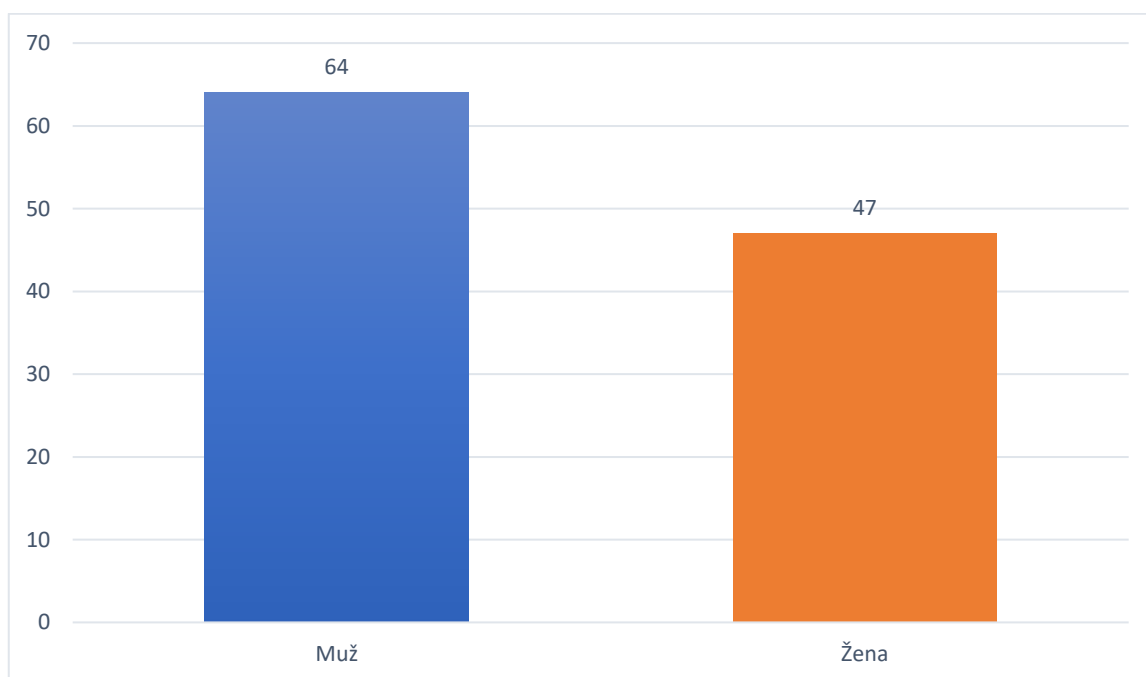
6.1 Analýza dotazníku

Dotazníkové šetření se skládá z celkem otázek. Celkem odpovědělo 111 respondentů. Pro zpracování a analýzu odpovědí budou použity grafy a tabulky. Prvních pět otázek bylo mířeno na identifikační informace o respondentech.

Otázka č. 1 – Pohlaví:

Odpověď:

Graf 8 – Odpovědi respondentů na otázku č. 1

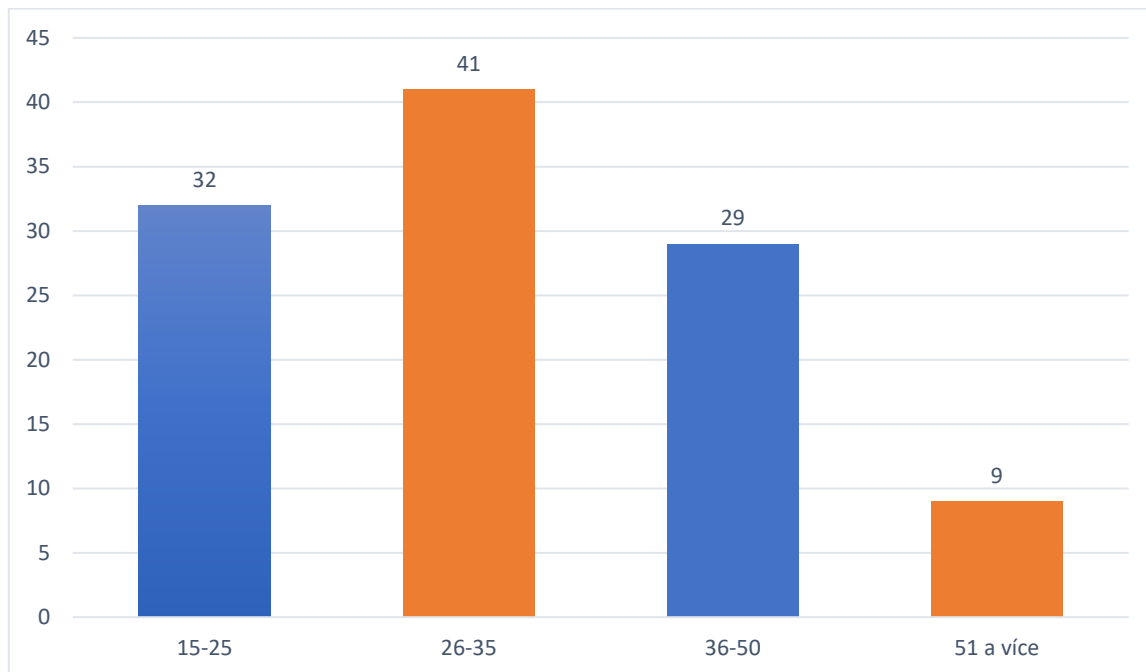
Zdroj: vlastní tvorba

Z analýzy odpovědí na otázku týkající se pohlaví respondentů vyplynulo, že ze 111 účastníků bylo 64 identifikovaných jako muži a 47 jako ženy. Tato data naznačují, že v rámci tohoto dotazníku převažují muži, kteří tvoří 57% celkového vzorku, zatímco ženy představují zhruba 43%. Pro účely výzkumu považují toto rozložení za adekvátní zastoupení obou pohlaví.

Otázka č. 2 – Věk:

Odpověď:

Graf 9 - Odpovědi respondentů na otázku č. 2

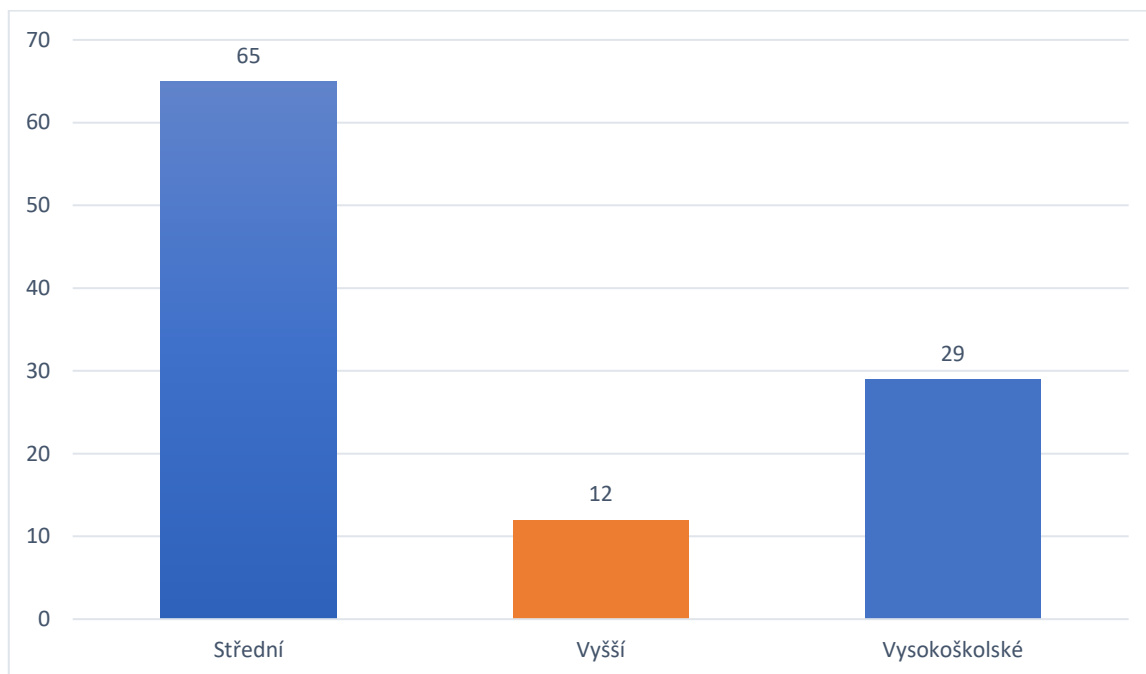
Zdroj: vlastní tvorba

Z analýzy odpovědí na otázku týkající se věku respondentů vyplývá, že celkový počet respondentů zahrnuje různorodou věkovou skupinu. Největší skupinu tvoří respondenti ve věkovém rozmezí 26-35 let, kteří činí 41 respondentů, což představuje 37% celkového počtu. Další výraznou skupinou jsou respondenti ve věku 18-25 let, kteří činí 32 respondentů (29%). Starší věkové skupiny mají menší zastoupení, s 29 respondenty (26%) ve věkovém rozmezí 36-50 let a 9 respondenty (8%) ve věkové kategorii 51 a více let. Rozložení věkové struktury naznačuje, že dotazník oslovil respondenty různých věkových skupin, což může přinést různé perspektivy a názory na téma nelegální migrace.

Otázka č. 3 – Dosažené vzdělání:

Odpověď:

Graf 10 - Odpovědi respondentů na otázku č. 3

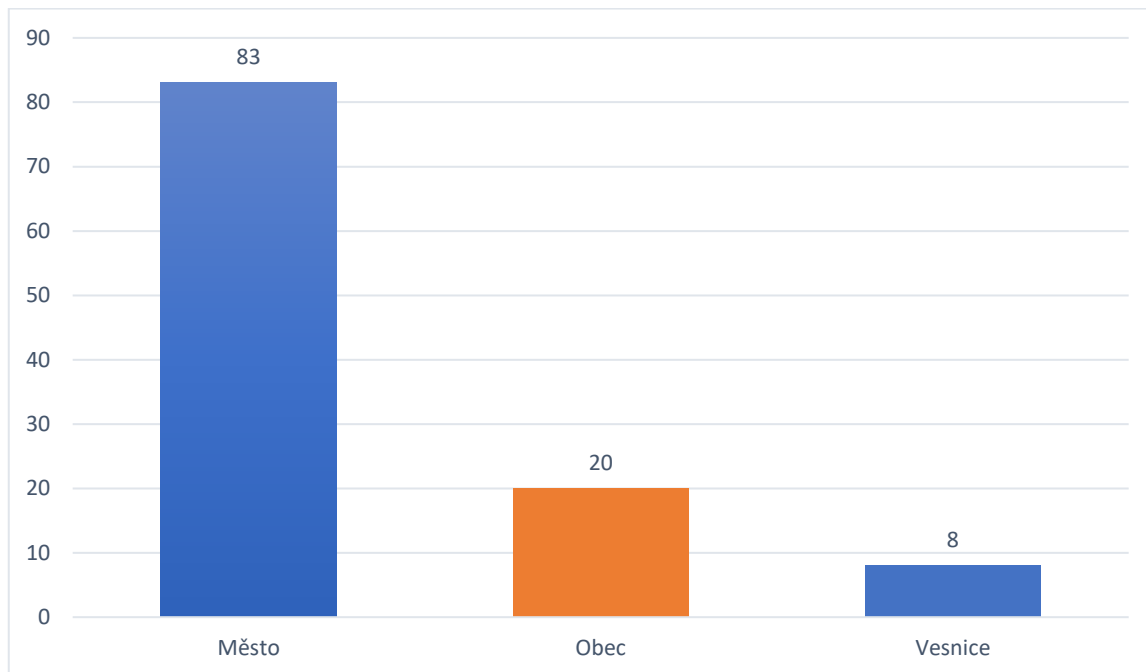
Zdroj: vlastní tvorba

Z analýzy odpovědí na otázku týkající se dosaženého vzdělání respondentů vyplývá, že v dotazníku byla zastoupena široká škála vzdělání. Nejvíce respondentů dosáhlo středoškolského vzdělání s počtem 65 osob, což představuje 58% celkového počtu respondentů. Následuje skupina respondentů s vysokoškolským vzděláním, která čítá 34 respondentů (31%). Menší počet respondentů má vyšší odborné vzdělání, který čítá 12 respondentů (11%). Žádný z respondentů neoznačil základní vzdělání. Z toho důvodu tato možnost nebude zohledněna v grafovém zobrazení. Tato rozmanitost vzdělání respondentů naznačuje, že dotazník oslovil jedince s různými úrovněmi vzdělání, což může přinést různé perspektivy a názory na problematiku nelegální migrace.

Otázka č. 4 – Bydlíte v?

Odpověď:

Graf 11 - Odpovědi respondentů na otázku č. 4

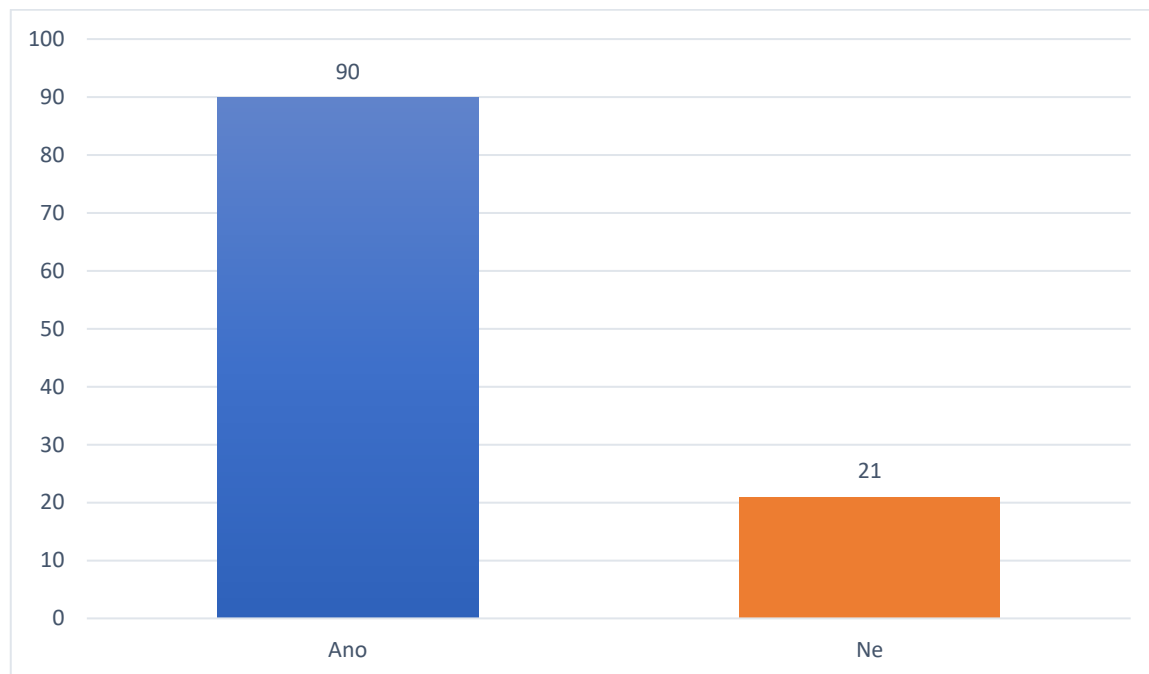
Zdroj: vlastní tvorba

V rámci analýzy odpovědí na otázku týkající se místa bydliště respondentů se objevuje zajímavá geografická dynamika. Většina respondentů uvedla své bydliště ve městě, celkem se jedná o 83 respondentů, což představuje 75% celkového počtu respondentů. Menší část respondentů uvedla obec jako své bydliště s počtem 20 respondentů (17%), zatímco venkovské prostředí zastupuje 8 odpovědí (8%). Rozložení odpovědí podle místa bydliště může mít význam pro interpretaci výsledků. Obyvatelé měst, kteří tvoří většinu respondentů, mohou mít odlišný pohled na nelegální migraci ve srovnání s obyvateli venkova či obcí.

Otázka č. 5 – Vnímáte aktuální situaci ohledně nelegální migrace v EU jako závažnou?

Odpověď:

Graf 12 - Odpovědi respondentů na otázku č. 5

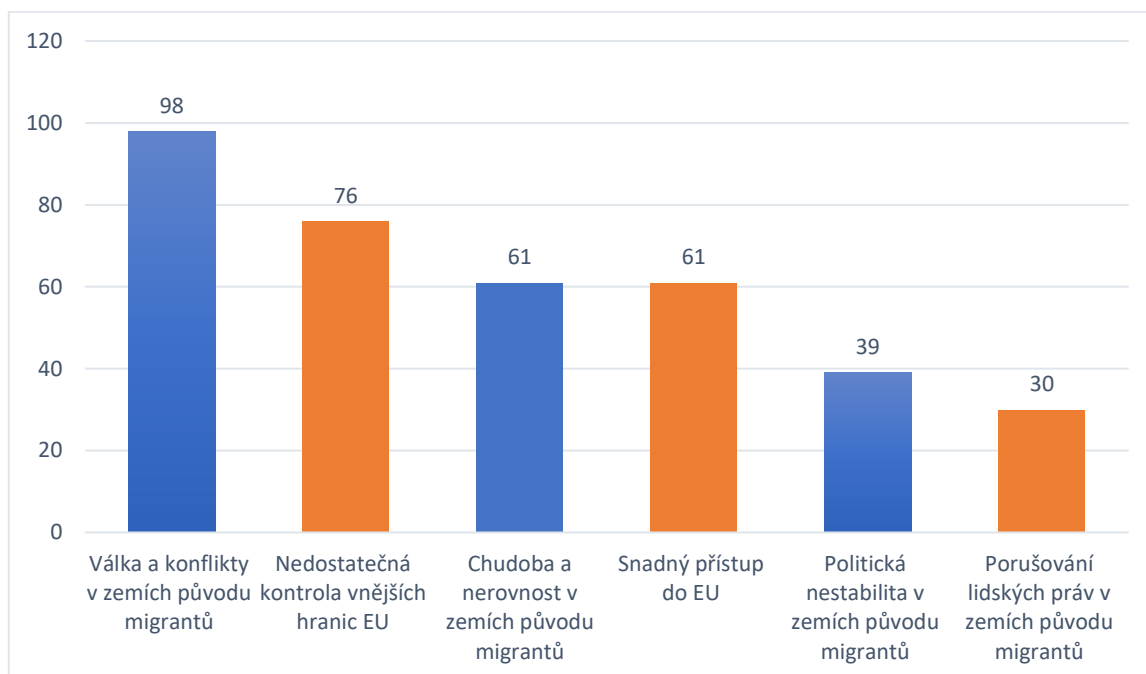
Zdroj: vlastní tvorba

V rámci otázky týkající se vnímání aktuální situace nelegální migrace v EU převažuje jednoznačně pozitivní názor mezi respondenty. Odpovědí „Ano“ se drtivá většina, s celkovým počtem 90 respondentů (81%), shodla na tom, že situaci považují za závažnou. Tato shoda názorů ukazuje na vysoký stupeň vnímání naléhavosti problematiky nelegální migrace ve společnosti. Za tímto jednotným výsledkem může stát obava z možných dopadů nelegální migrace na společnost, ekonomiku nebo sociální stabilitu v EU. Tato shoda rovněž může odrážet mediální pokrytí a veřejnou diskusi v okolí respondentů, která může posílit vnímání nelegální migrace jako aktuální výzvy pro EU.

Otázka č. 6 – Jaké faktory podle vás nejvíce přispívají k nárůstu nelegální migrace do EU?

Odpověď:

Graf 13 - Odpovědi respondentů na otázku č. 6

Zdroj: vlastní tvorba

Analýza odpovědí na otázku o možných faktorech ovlivňujících nárůst nelegální migraci do EU odhaluje pohled respondentů na tuto problematiku. V rámci této otázky, měli respondenti možnost vybrat více než jednu odpověď.

V převážné většině (98 odpovědí) byly válečné konflikty a násilí v zemích původu migrantů zvoleny jako primární faktory nárůstu nelegální migrace. Tato shoda podtrhuje význam globální situace a jejího vlivu na hromadné pohyby obyvatelstva z pohledu respondentů. Na druhém místě se objevuje obava o nedostatečnou kontrolu vnějších hranic EU, kterou sdílelo 76 odpovědí. Tento faktor naznačuje možné znepokojení ohledně bezpečnostních opatření v rámci EU. Chudoba a nerovnost v zemích původu migrantů, byly zdůrazněny v 61 odpovědích, jako další motivy pro nelegální migraci. Tato statistika odráží vnímání ekonomických a sociálních podmínek jako klíčové faktory nelegální migrace. Dalším významným faktorem voleným respondenty, byl snadný přístup do EU, který byl vybrán v 61 odpovědích. Politická nestabilita v zemích původu migrantů byla zvolena v 39

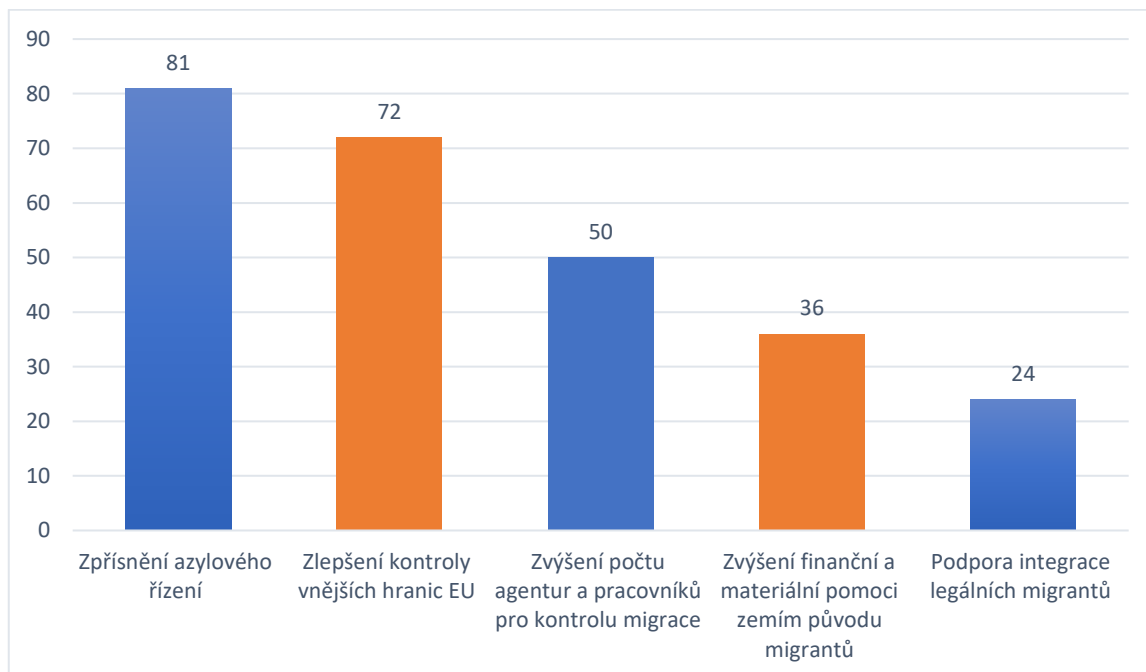
případech, což poukazuje na to, že politické faktory mají podstatný vliv na celkové vnímání této problematiky. I přes nižší podíl, 30 respondentů označilo porušování lidských práv za faktor ovlivňující nelegální migraci.

Celkově tyto odpovědi odhalují, že respondenti vnímají nelegální migraci jako více faktorový a komplexní jev, kde různé faktory vzájemně ovlivňují a formují složitost této aktuální problematiky v EU. Výsledky ukazují, které faktory jsou respondenty vnímány jako významné. V tomto případě, kdy respondenti mohli vybrat více faktorů přispívajících k nelegální migraci, vidíme, že několik faktorů získalo vysoký podíl odpovědí. To naznačuje, že většina respondentů považuje za důležité více než jedno hledisko.

Otázka č. 7 – Jaké kroky by podle vás EU měla podniknout pro řešení problematiky současné situace nelegální migrace?

Odpověď:

Graf 14 - Odpovědi respondentů na otázku č. 7

Zdroj: vlastní tvorba

Analýza odpovědí respondentů na otázku týkající se kroků, které by měla EU podniknout k efektivnímu řešení současné situace nelegální migrace, ukazuje na rozmanitost priorit, přičemž stejně, jako u předešlé otázky bylo možné zvolit více než jednu odpověď.

V první řadě se ukázalo, že nejvyšší prioritou pro respondenty je zpřísnění azylového řízení, což bylo zdůraznilo v 81 odpovědích. Tato preference respondentů poukazuje na možnou potřebu regulace a efektivnější správy migračních toků v rámci EU. Následuje důraz na zlepšení kontroly vnějších hranic EU, což bylo zvoleno v 72 odpovědích. Zvolené opatření klade důraz na lepší monitorování migračních tras. Zvýšení finanční a materiální pomoci zemím původu migrantů se umístilo na třetím místě a bylo vybráno v 36 odpovědích. To ukazuje na souhlas s posílením podpory pro země, které jsou zdrojem migračních toků, a o zlepšení podmínek v těchto zemích. Čtvrtou prioritou bylo zvýšení počtu agentur a pracovníků specializovaných na kontrolu migrace, což podpořilo 50 odpovědí.

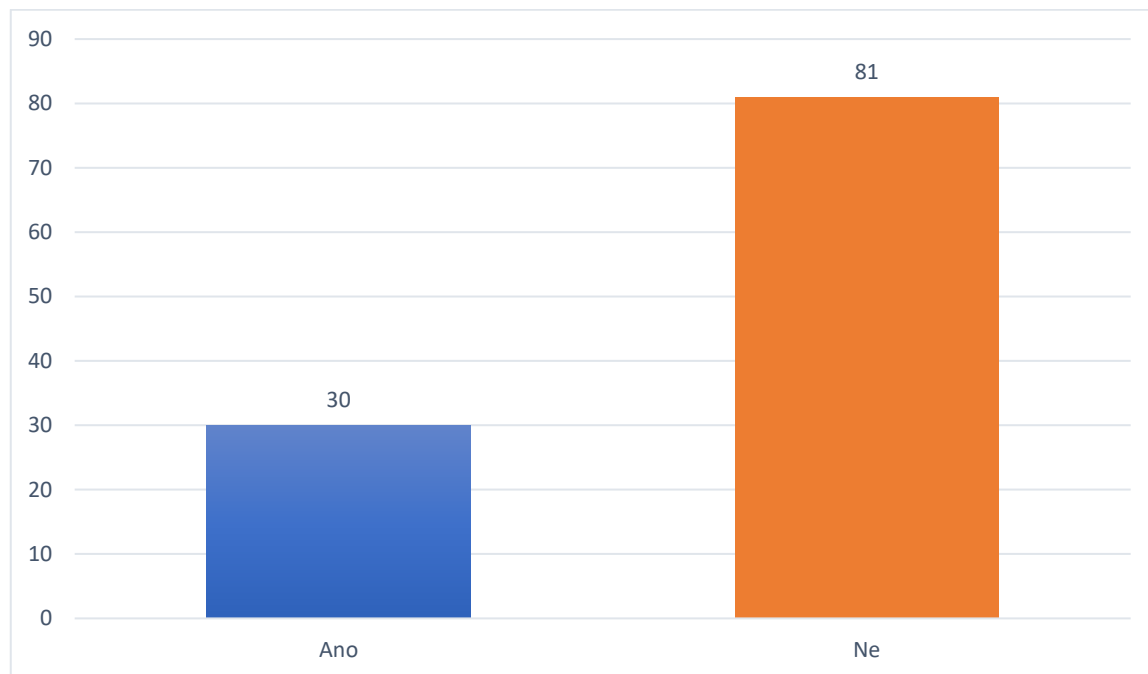
Tato priorita indikuje potřebu posílení kapacit a efektivity těchto složek. Posledním uvedeným krokem byla podpora integrace legálních migrantů, kterou zvolili respondenti ve 24 případech. Tato priorita reflektuje snahu o vytváření prostředí pro legální přistěhovalce.

Celkově lze interpretovat, že i v tomto případě respondentům záleží na více faktorovém přístupu k řešení nelegální migrace, kde klíčovými prioritami jsou zpřísnění azylového řízení, zlepšení kontroly hranic a posílení podpory pro země původu migrantů.

Otázka č. 8 – Domníváte se, na základě informací, které vám jsou dostupné, že EU dělá dostatek pro řešení problematiky nelegální migrace?

Odpověď:

Graf 15 - Odpovědi respondentů na otázku č. 8

Zdroj: vlastní tvorba

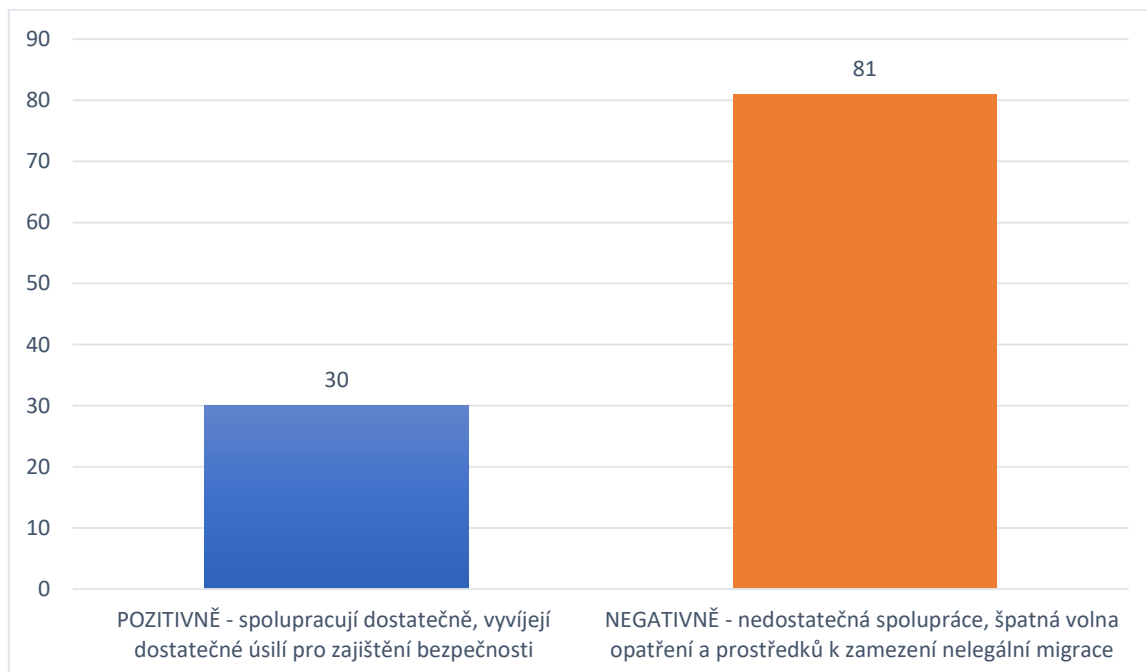
Z výsledků vyplývá, že pouze 30 (27%) respondentů pozitivně hodnotí úsilí EU v této oblasti, což signalizuje, že tato menšina vnímá aktuální opatření jako odpovídající a adekvátní. Naopak většina respondentů, přesněji 81 (73%), vyjadřuje kritiku a domnívá se, že EU nedělá dostatek pro efektivní řešení problému nelegální migrace.

Celkově lze interpretovat, že otázka o hodnocení úsilí EU v oblasti nelegální migrace vyvolává většinově kritický postoj respondentů.

Otázka č. 9 – Jak hodnotíte spolupráci zemí EU v oblasti řešení nelegální migrace?

Odpověď:

Graf 16 - Odpovědi respondentů na otázku č. 9

Zdroj: vlastní tvorba

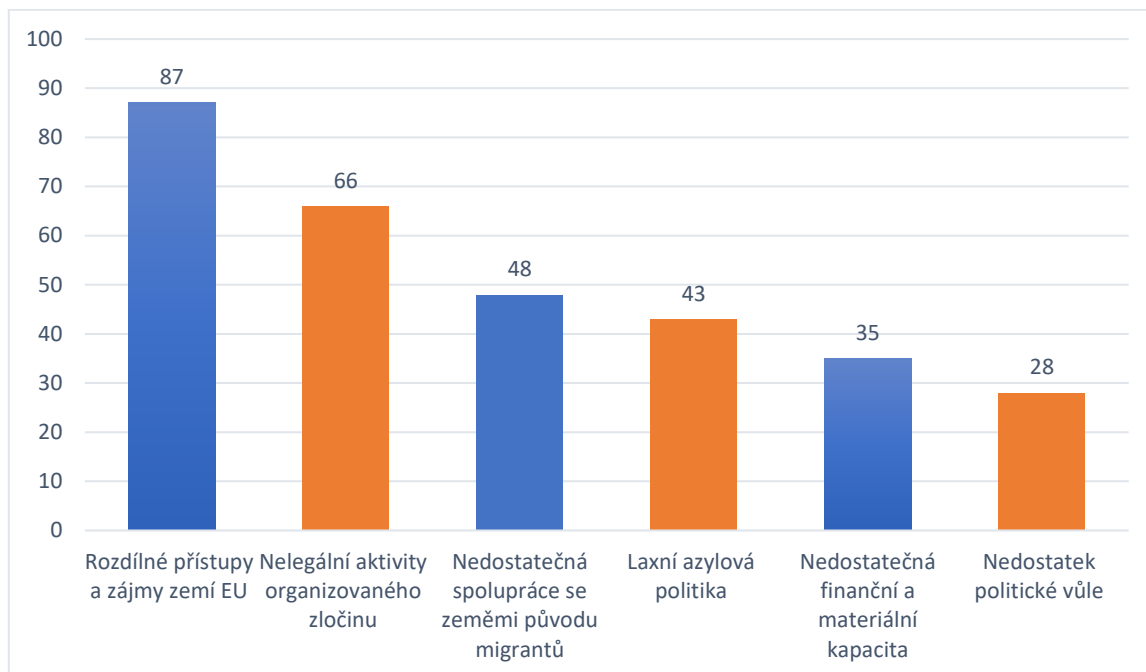
V této otázce bylo respondentům položeno, aby vyjádřili svůj názor na míru spolupráce zemí EU v kontextu řešení problému nelegální migrace. Výsledky ukazují, že z celkového počtu má 81 (73%) respondentů negativní postoj k současné spolupráci. Tato hodnota naznačuje, že respondenti vnímají současnou situaci jako nedostatečnou, a to jak ve smyslu spolupráce mezi členskými státy, tak ve formulaci a implementaci opatření k omezení nelegální migrace. Respondenti, kteří vybrali možnost "NEGATIVNĚ", vyjádřili, že podle jejich názoru není současná spolupráce zemí EU dostatečně účinná.

Celkově lze z této odpovědi vyčíst, že mnozí respondenti považují současnou spolupráci za nedostatečnou a cítí, že je třeba podniknout další kroky k účinnějšímu řešení problémů spojených s nelegální migrací v rámci EU.

Otázka č. 10 – Jaké jsou podle vás hlavní překážky v efektivním řešení problematiky nelegální migrace v EU?

Odpověď:

Graf 17 - Odpovědi respondentů na otázku č. 10

Zdroj: vlastní tvorba

Tato otázka se zaměřuje na identifikaci klíčových překážek, které respondenti považují za nejdůležitější při snaze o efektivní řešení nelegální migrace v rámci EU. Odpovědi poskytují náhled na to, jak respondenti vnímají současnou situaci a co podle nich brání účinným opatřením. V této otázce měli respondenti možnost vybrat více než jednu odpověď.

Za nejčastěji zmiňovanou překážkou jsou považovány rozdílné přístupy a zájmy zemí EU, která byla respondenty označena v 87 případech. Tato odpověď poukazuje na vnímání rozdílností v přístupech a prioritách mezi členskými státy EU jako klíčový faktor bránící vytvoření jednotné a účinné strategie. Druhou nejdůležitější překážkou, jak ji vnímá 66 respondentů, jsou nelegální aktivity organizovaného zločinu. Tato odpověď reflektuje obavy ohledně vlivu organizovaného zločinu, zejména v oblasti obchodování s lidmi spojenou s nelegální migrací. Jako další překážkou, která měla vysoké zastoupení s celkovým počtem 48 odpovědí je nedostatečná spolupráce se zeměmi původu

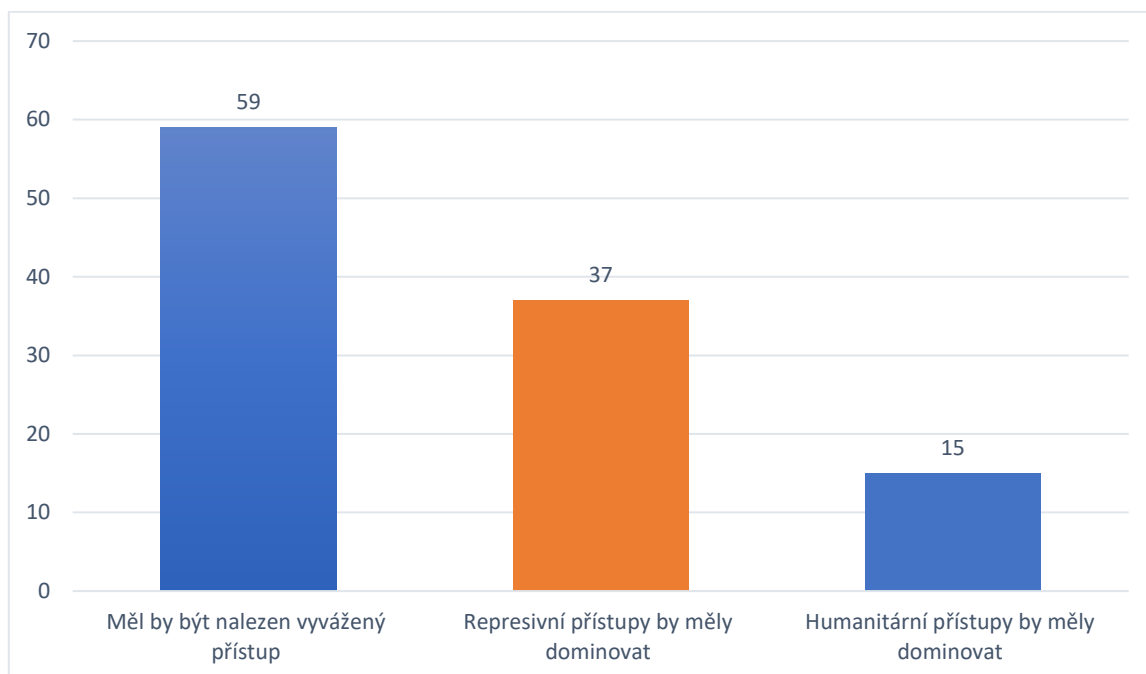
migrantů, což naznačuje, že mnozí vnímají současnou diplomatickou a praktickou spolupráci s původními zeměmi migrantů jako faktor bránící efektivnímu řešení této problematiky. Další překážkou, s odpověďmi od 43 respondentů, je laxní azylová politika. Tato odpověď odráží obavy respondentů ohledně příliš benevolentní nebo špatně řízené azylové politiky, která by mohla podle respondentů přitahovat nelegální migraci. Nedostatečná finanční a materiální kapacita byla označena ve 35 odpovědích, což značí názor na nedostatečné investice a zdroje věnované opatřením na kontrolu nelegální migrace. Nedostatek politické vůle byl vybrán 28 respondenty jako další aspekt. Tato odpověď indikuje názor respondentů o nedostatku v oblasti přijímání a implementaci opatření k omezení nelegální migrace.

Celkově lze z této analýzy vyvodit, že respondenti považují nelegální migraci za komplexní problém, na který mnoho faktorů má vliv. Jejich hodnocení ukazuje na potřebu sjednocených a koordinovaných opatření, včetně politické soudržnosti, lepší spolupráce s původními zeměmi migrantů, boje proti organizovanému zločinu a efektivní finanční podpory.

Otázka č. 11 – Jaký by měl být poměr mezi represivními a humanitárními přístupy k řešení nelegální migrace?

Odpověď:

Graf 18 - Odpovědi respondentů na otázku č. 11

Zdroj: vlastní tvorba

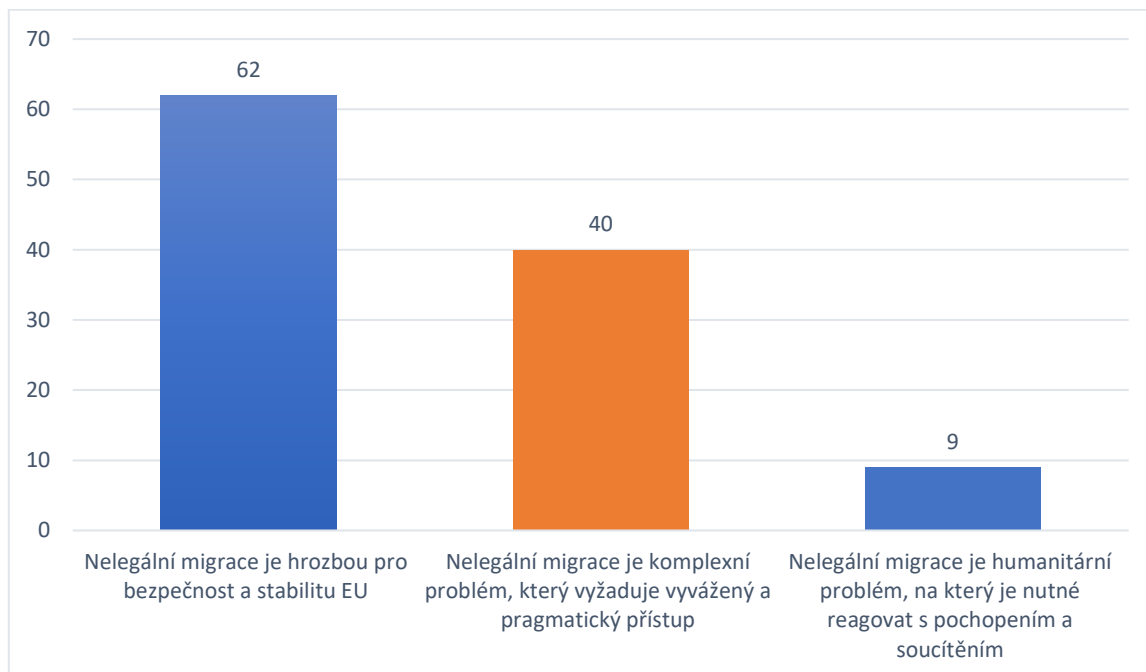
Tato otázka zkoumala názor respondentů na optimální poměr mezi represivními a humanitárními přístupy k řešení nelegální migrace. Z celkového počtu vyjádřilo 37 respondentů (což představuje 33%) podporu názoru, že represivní opatření by měla dominovat. Naopak 15 respondentů (14%) zastává názor, že humanitární přístup by měl převažovat. Většina, konkrétně 59 respondentů (53%), preferuje nalezení vyváženého přístupu, kde by byla kombinována represivní i humanitární opatření.

Tato většinová podpora vyváženého přístupu zdůrazňuje složitost problematiky nelegální migrace a potřebu hledání kompromisu mezi tvrdšími bezpečnostními opatřeními a ohleduplným zacházením s migranty s důrazem na lidská práva. Celkově tedy názor respondentů naznačuje, že optimální řešení spočívá v kombinaci bezpečnostních opatření a lidského přístupu, což odráží povahu této aktuální problematiky.

Otázka č. 12 – Které z následujících tvrzení nejlépe vystihuje váš postoj k nelegální migraci?

Odpověď:

Graf 19 - Odpovědi respondentů na otázku č. 12

Zdroj: vlastní tvorba

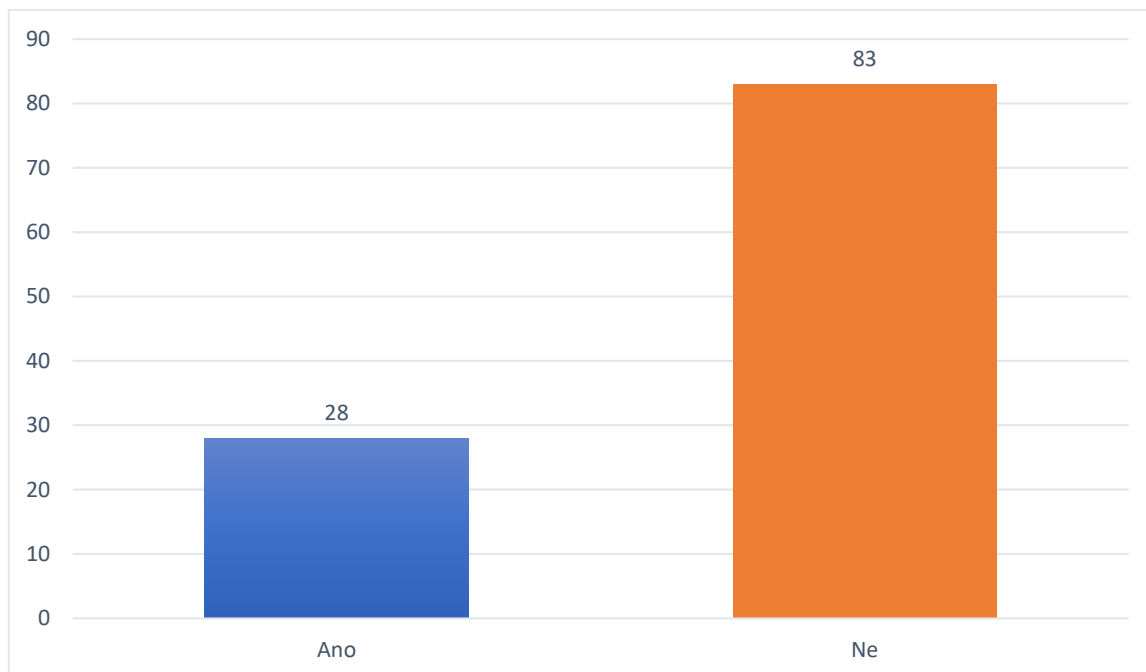
Tato otázka zkoumá postoj respondentů k nelegální migraci. Pro účel zkoumání byly stanoveny tři možné postoje. Celkem 62 respondentů, což představuje 56%, zvolilo možnost: "Nelegální migrace je hrozbou pro bezpečnost a stabilitu EU." Druhým nejvíce voleným tvrzením s celkovým počtem 40 respondentů (36%) je: "Nelegální migrace je komplexní problém, který vyžaduje vyvážený a pragmatický přístup." Tato odpověď reflektuje většinový názor, že řešení nelegální migrace vyžaduje kombinaci bezpečnostních a humanitárních opatření. Menší část respondentů, přesněji 9 (8%), zastává názor, že "Nelegální migrace je humanitární problém, na který je nutné reagovat s pochopením a soucítěním."

Celkově lze konstatovat, že postoj respondentů k nelegální migraci není jednotný a liší se v závislosti na různých faktorech. Zatímco existuje silná obava o bezpečnost a stabilitu EU v důsledku nelegální migrace, současně převažuje snaha nalézt vyvážený a pragmatický přístup, který reflektuje humanitární aspekty této problematiky.

Otázka č. 13 – Věříte, že EU, v posledních 10 letech, vytvořila a implementovala dostatečné nástroje pro boj s nelegální migrací?

Odpověď:

Graf 20 - Odpovědi respondentů na otázku č. 13

Zdroj: vlastní tvorba

Tato otázka zkoumala hodnocení respondentů ohledně úsilí Evropské unie v posledních 10 letech ve vytváření a implementaci nástrojů pro boj s nelegální migrací.

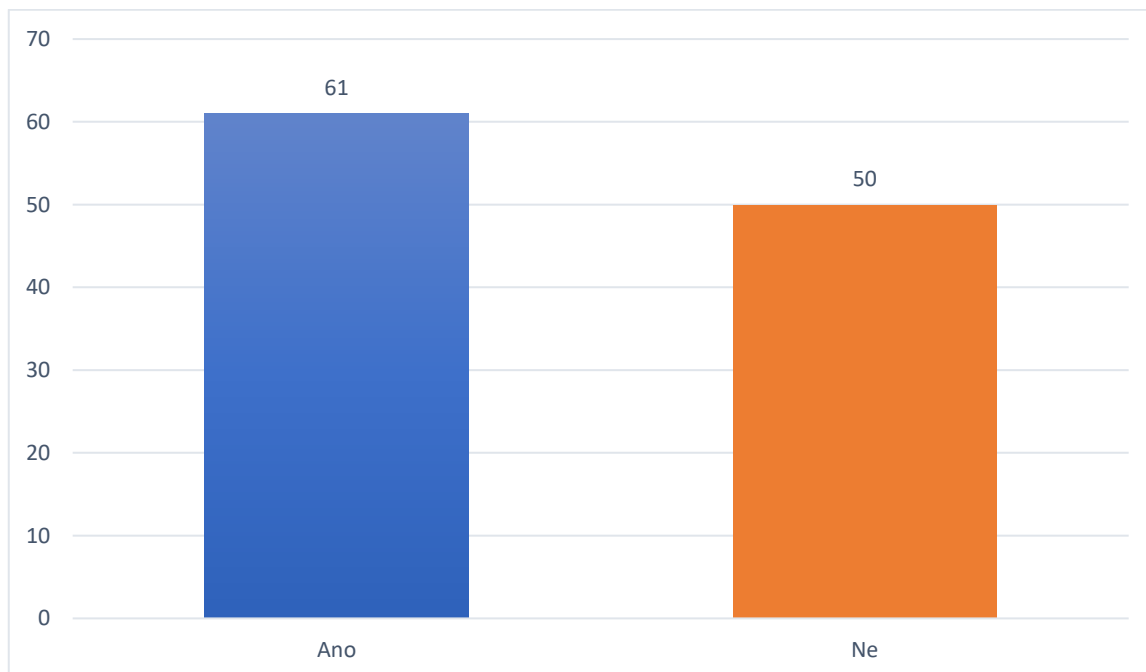
Celkem 28 respondentů, což představuje 25%, vyjádřila názor, že EU vytvořila a implementovala dostatečné nástroje pro řešení nelegální migrace. Tato odpověď ukazuje na podporu přijatých a implementovaných opatření a snahu EU o zmírnění problému. Většina respondentů, s celkovým počtem 83 (75%), nesouhlasila s tvrzením, že EU dostatečně zvládla boj s nelegální migrací ve sledovaném období. Tato odpověď vypovídá o výrazné nedůvěře respondentů v účinnost opatření a strategií, které EU přijala.

Celkově lze z této otázky vyvodit, že většina respondentů je skeptická ohledně efektivity opatření a nástrojů, které EU v posledních 10 letech zavedla k boji s nelegální migrací.

Otázka č. 14 – Věříte, že EU bude v budoucnosti schopna efektivně řešit problematiku nelegální migrace?

Odpověď:

Graf 21 - Odpovědi respondentů na otázku č. 14

Zdroj: vlastní tvorba

Poslední otázka se zabývá názory respondentů ohledně budoucnosti a schopnosti EU efektivně řešit problematiku nelegální migrace. První skupina, s celkovým počtem 61 (55%) respondentů, má optimistický postoj a věří, že EU bude v nadcházejících letech schopna účinně se vypořádat s výzvami spojenými s nelegální migrací. Tato odpověď signalizuje důvěru v budoucí schopnosti EU vypracovat efektivní strategie k omezení nelegální migrace. Přesto však je z celkového počtu názor rozpolcený. Druhá skupina, v celkovém počtu 50 (45%) respondentů, vyjádřila pesimismus ohledně budoucí schopnosti EU řešit nelegální migraci. Tito respondenti projevili nedůvěru ve schopnost EU účinně čelit této problematice v nadcházejících letech. Tato odpověď odhaluje určitou nedůvěru v schopnost EU přijímat a implementovat efektivní opatření.

Celkově lze z této otázky vyvodit, že existuje rozmanitý pohled respondentů na budoucí schopnost EU řešit nelegální migraci. Tento kontrastní postoj naznačuje, že přístup k této problematice je subjektivní a může být ovlivněn různými faktory.

6.2 Vyhodnocení dotazníku a hypotéz

Pro účely kvantitativního výzkumu se mi podařilo získat dostatečný počet respondentů. Na základě identifikačních otázek zastoupili respondenti všechny věkové kategorie a stupně dosaženého vzdělání. Majoritní skupina respondentů pobývá ve městech. Přesto, že dle mého názoru nemá tato informace faktický vliv na rozložení odpovědí, lze konstatovat určitou podobnost odpovědí, což nám může předložit přesnější pohled respondentů na tuto problematiku.

Hypotéza 1: Respondenti nárůst nelegální migrace do EU vnímají jako vážnou hrozbu pro bezpečnost a stabilitu EU. Tato hypotéza je podporována odpověďmi na otázku č. 5: "Vnímáte aktuální situaci ohledně nelegální migrace v EU jako závažnou?" Více než 80% respondentů potvrdilo, že aktuální situaci vnímá jako závažnou hrozbu.

Hypotéza 2: Respondenti vnímají nárůst nelegální migrace do EU jako komplexní problém, který vyžaduje kombinaci různých přístupů orgánů EU, agentur EU a nevládních organizací. Tato hypotéza je podpořena odpověďmi na otázky č. 7: "Jaké kroky by podle vás EU měla podniknout pro řešení problematiky současné situace nelegální migrace?" a č. 11: "Jaký by měl být poměr mezi represivními a humanitárními přístupy k řešení nelegální migrace?" Odpovědi naznačují, že respondenti podporují kombinaci různých opatření, včetně zlepšení kontroly hranic, zpřísnění azylového řízení a zvýšení finanční pomoci zemím původu migrantů.

Výsledky dotazníkového šetření dle mého názoru potvrzují obě stanovené hypotézy ohledně postojů respondentů k současnému vývoji nelegální migraci do EU. Celkově lze tedy konstatovat, že respondentům z dotazníkového šetření nelegální migrace připadá jako závažná hrozba, a zároveň vnímají potřebu komplexního a koordinovaného přístupu ze strany orgánů EU, agentur EU a nevládních organizací k řešení této problematiky.

6.3 Problémy a návrhy na změny

Výsledky provedeného výzkumu odhalují značnou shodu mezi respondenty ohledně vnímání nelegální migrace do EU. Tato shoda reflektuje potřebu naléhavého a efektivního řešení této problematiky.

Hypotézy vytvořené na základě získaných dat jsou potvrzeny. Nicméně, je patrná nedůvěra respondentů v opatření, která EU přijímá. Přes 80% účastníků nesouhlasí s tím, že EU dělá dostatek pro řešení nelegální migrace. Toto tvrzení podporuje i otázka č. 13, kde přes 70% účastníků nesouhlasí s tvrzením, že EU dostatečně zvládla boj s nelegální migrací. Tato nedůvěra může vycházet z rozdílného přístupu k propagaci tohoto problému ze strany jednotlivých států EU, což je výrazný problém identifikovaný v rámci výzkumu.

Na základě informací uvedených v teoretické části a představení orgánů, jejich činnost a určitá opatření přijatá v reakci na konkrétní situace, zastávám názoru, že činnost EU je aktivní. Za důležité však také považuji, aby EU aktivně komunikovala s občany, prezentovala své plány a opatření a obnovila důvěru ve svou schopnost efektivního jednání v oblasti nelegální migrace, o čemž dle mého názoru vypovídá vyslovená nedůvěra respondentů. Celkově lze konstatovat, že přístup respondentů z dotazníkového šetření podporuje potřebu komplexního, sjednoceného a transparentního přístupu nejen samotné EU, ale především jednotlivých členských států, k řešení této naléhavé problematiky.

Závěr

Migrace je aktuální téma, které má v dnešní globalizované společnosti značný politický, ekonomický a sociální dopad. V dnešní společnosti se migrace stala nedílnou součástí mezilidských vztahů a globální ekonomiky. Je nezbytné, aby politické, ekonomické a sociální systémy byly schopny reagovat na dynamiku migračních toků a zároveň chránit práva a důstojnost migrantů. Zajištění udržitelné a humánní migrační politiky se stává klíčovým úkolem pro společnosti, které chtějí efektivně využít přínosy migrace a současně řešit výzvy spojené s nelegální migrací a ochranou lidských práv. Tato práce se zaměřila na problematiku nelegální migrace v rámci Evropské unie, s důrazem na právní aspekty, orgány a organizace zajišťující kontrolu a statistický vývoj této problematiky. Zároveň byla provedena analýza nového paktu o migraci a azylu a provedeno výzkumné šetření s cílem získat pohled respondentů na tuto problematiku.

Cílem této práce je poskytnout ucelený a systematizovaný pohled na problematiku nelegální migrace v EU, založený na teoretických základech, právní analýze, statistických datech a názorech veřejnosti. Snaha přispět k hlubšímu porozumění této aktuální problematiky a přinést informace, které by mohly být relevantní pro akademické nebo veřejné diskuse.

V první kapitole práce byla představena obecná charakteristika migrace, včetně definice pojmů, členění druhů migrace a rozlišení mezi legální a nelegální migrací. Tato teoretická základna nám umožnila lépe porozumět kontextu, ve kterém se nelegální migrace odehrává. Ve druhé kapitole byla věnována pozornost historické souvislosti vzniku Evropské unie a vývoji právních norem upravujících nelegální migraci. Důraz byl kladen na analýzu právních nástrojů, které EU přijala a implementovala ke kontrole a regulaci nelegální migrace. Účelem této kapitoly je představit čtenáři samotný vznik a souvislosti, které tvoří dnešní podobu Evropské unie. Je důležité si uvědomit, že samotná podoba dnešní Evropské unie je základnou pro tvorbu hodnot, které souvisí s procesy v oblasti nelegální migrace. Třetí kapitola je zaměřena na orgány a organizace EU, které se zabývají nelegální migrací. Byly popsány jak instituce Evropské unie, tak i agentury a nevládní organizace, které hrají klíčovou roli při řešení této problematiky. Čtvrtá

kapitola se věnovala statistickému vývoji nelegální migrace v EU s důrazem na jednotlivé migrační trasy. Při analýze statických hodnot byla kladená důraz zejména na jednotlivé migrační trasy s cílem představit samotné trasy a zkoumat souvislosti s jednotlivými státy, které trasa protíná. Vzhledem k aktuální situaci v domovských státech, které jsou předmětem migrace, bylo zdůrazněno i postavení jednotlivých států, kterými trasa prochází, a to v kontextu intenzity migrace v dané oblasti. Z toho vyplývá skutečnost, že důraz nelze klást pouze na spolupráci mezi členskými státy, ale je rovněž nutné zdůraznit důležitost spolupráce mezi členskými a nečlenskými státy, které nejen sdílejí vnější hranici schengenského prostoru, ale také samotné migrační trasy. Tato část práce poskytuje důležitý pohled na aktuální situaci a umožňuje lepší porozumění rozsahu tohoto problému. Způsoby řešení nelegální migrace z pohledu EU byly prezentovány v páté kapitole. V té jsou popsána opatření a nástroje, které EU využívá na migračních trasách, a zvláště byl podrobněji analyzován Nový pakt o migraci a azylu. Tato část práce umožňuje posoudit účinnost a adekvátnost opatření, která EU v současnosti přijímá. Výzkumné šetření provedené analýzou dotazníku přineslo cenné poznatky týkající se názorů respondentů na nelegální migraci. Vyhodnocení dotazníku nám umožnilo srovnat teoretické poznatky s reálným vnímáním respondentů. Je důležité poznamenat, že i když vzorek respondentů pochází z jednoho členského státu EU, nemůžeme považovat jejich názory za reprezentativní pro celou EU. Přesto věřím, že účel této práce byl naplněn a získaná data poskytují dostatečný vhled do hodnot respondentů.

Seznam použitých zdrojů

Monografie

CIHELKOVÁ, Eva a JAKŠ, Jaroslav. *Evropská integrace – Evropská unie*. V Praze: Vysoká škola ekonomická, Nakladatelství Oeconomica, 2004. ISBN 80-245-0854-0.

HRABÁLEK, Martin. *Ochrana hranic EU a role agentury Frontex v ní*. Brno: Masarykova univerzita, Fakulta sociálních studií, Mezinárodní politologický ústav, 2012. ISBN 978-80-210-5988-7.

JANKŮ, Martin a JANKŮ, Linda. *Právo EU po Lisabonské smlouvě*. Ostrava: Key Publishing, 2012. str. 84-100. ISBN 978-80-7418-152-8.

SMETANA, Miloslav. *Cizinecká policie a evropské právo: přehled vybraných předpisů evropského práva upravujících cizineckou problematiku: stav k 1. září 2021*. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, 2021. ISBN 978-80-7251-509-7.

SMETANA, Miloslav. *Činnost cizinecké policie I: stav k 1. září 2021*. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, 2021. ISBN 978-80-7251-526-4.

ŠLOSARČÍK, Ivo a KASÁKOVÁ, Zuzana. *Instituce Evropské unie a Lisabonská smlouva*. Praha: Grada, 2013. ISBN 978-80-247-3567-2.

Právní předpisy

Evropská unie – *Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2018/1806 ze dne 14. listopadu 2018*. EUR-Lex. [online] Oficiální internetová stránka Evropské unie © Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/ALL/?uri=CELEX%3A32018R1806> [cit.2024-01-29].

Evropská unie – *Návrh nařízení Evropského parlamentu a Rady o řízení azylu a migrace ze dne 23. září 2020*. EUR-Lex. [online] Oficiální internetová stránka Evropské unie © Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/HTML/?uri=CELEX:52020PC0610> [cit.2024-02-21].

Evropská unie – *Návrh nařízení Evropského parlamentu a Rady o zavedení společného postupu pro mezinárodní ochranu v Unii ze dne 23. září 2020*. EUR-Lex. [online] Oficiální internetová stránka Evropské unie © Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=CELEX%3A52020PC0611> [cit.2024-02-22].

Evropská unie – *Návrh nařízení Evropského parlamentu a Rady o zřízení systému „Eurodac“ pro porovnávání biometrických údajů ze dne 23. září 2020*. EUR-Lex. [online] Oficiální internetová stránka Evropské unie © Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=CELEX:52020PC0614> [cit.2024-02-22].

Evropská unie – *Návrh nařízení Evropského parlamentu a Rady, kterým se zavádí prověřování státních příslušníků třetích zemí na vnějších hranicích ze dne 23. září 2020*. EUR-Lex. [online] Oficiální internetová stránka Evropské unie © Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=CELEX:52020PC0612> [cit.2024-02-22].

Evropská unie – *Směrnice Rady 2001/40/ES ze dne 28. května 2001*. EUR-Lex. [online] Oficiální internetová stránka Evropské unie © Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/ALL/?uri=celex%3A32001L0040> [cit.2024-01-20].

Evropská unie – *Směrnice Rady 2002/90/ES ze dne 28. listopadu 2002*. EUR-Lex. [online] Oficiální internetová stránka Evropské unie © Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/ALL/?uri=CELEX%3A32002L0090> [cit.2024-01-21].

Evropská unie – *Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2008/115/ES ze dne 16. prosince 2008*. EUR-Lex. [online] Oficiální internetová stránka Evropské unie © Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/ALL/?uri=CELEX%3A32008L0115> [cit.2024-01-21].

Webové stránky a elektronické zdroje

EUAA – *Co děláme* [online] Oficiální internetová stránka EUAA © Dostupné z: <https://euaa.europa.eu/about-us/what-we-do> [cit.2024-02-04].

Evropská komise – *Přilákání kvalifikovaných a talentovaných pracovníků do EU*. [online]. © Oficiální internetová stránka Evropské unie. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/HTML/?uri=CELEX%3A52022DC0657> [cit.2023-11-14].

Evropská komise – *Schumanova deklarace – květen 1950*. [online]. © Oficiální internetová stránka Evropské unie. Dostupné z: https://european-union.europa.eu/principles-countries-history/history-eu/1945-59/schuman-declaration-may-1950_cs [cit.2024-01-14].

Evropský parlament – *Schengen: hrozí nám znovu hraniční závory?* [online] Oficiální internetová stránka Evropské unie © Dostupné z: <https://www.europarl.europa.eu/topics/cs/article/20180525STO04311/schengen-hrozi-nam-znovu-hranicni-zavory> [cit.2024-02-06].

Evropská unie – *Amsterodamská smlouva* [online]. © Oficiální internetová stránka Evropské unie. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/CS/legal-content/summary/the-amsterdam-treaty.html> [cit.2024-01-14].

Evropská unie – *Jednotný vzor pro víza vydaná příslušníkům zemí, které nejsou členy EU*. EUR-Lex. [online] Oficiální internetová stránka Evropské unie © Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/CS/legal-content/summary/uniform-format-for-visas-issued-to-non-eu-nationals.html> [cit.2024-01-19].

Evropská unie – *Jednotný vzor povolení k pobytu*. EUR-Lex. [online] Oficiální internetová stránka Evropské unie © Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/CS/legal-content/summary/eu-format-for-residence-permits.html> [cit.2024-01-20].

Evropská unie – *Druhá generace Schengenského informačního systému (SIS II)*. EUR-Lex. [online] Oficiální internetová stránka Evropské unie © Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/CS/legal-content/summary/second-generation-schengen-information-system-sis-ii.html> [cit.2024-01-29].

Evropská unie – *Pravidla o překračování hranic EU*. EUR-Lex. [online] Oficiální internetová stránka Evropské unie © Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/CS/legal-content/summary/rules-on-crossing-eu-borders.html> [cit.2024-01-29].

Evropská unie – *Inteligentní hranice: evropský systém vstupu/výstupu*. EUR-Lex. [online] Oficiální internetová stránka Evropské unie © Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/CS/legal-content/summary/smart-borders-european-union-entry-exit-system.html> [cit.2024-01-29].

Evropská unie – *Evropský systém pro cestovní informace a povolení (ETIAS)*. EUR-Lex. [online] Oficiální internetová stránka Evropské unie © Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/CS/legal-content/summary/the-european-travel-information-and-authorisation-system-etias.html> [cit.2024-01-29].

Evropská unie – *Agentura Evropské unie pro spolupráci v oblasti prosazování práva (Europol)*. [online] Oficiální internetová stránka Evropské unie © Dostupné z: https://european-union.europa.eu/institutions-law-budget/institutions-and-bodies/search-all-eu-institutions-and-bodies/europol_cs [cit.2024-02-01].

Evropská unie – *Rozhodnutí zřizující Eurojust*. EUR-Lex [online] Oficiální internetová stránka Evropské unie © Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/CS/legal-content/summary/decision-setting-up-eurojust.html> [cit.2024-02-01].

Evropská unie – *NPP III: nástroj předvstupní pomoci (2021–2027)*. EUR-Lex. [online] Oficiální internetová stránka Evropské unie © Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/CS/legal-content/summary/ipa-iii-the-instrument-for-pre-accession-assistance-2021-2027.html> [cit.2024-02-10].

Evropská unie – *Sdělení komise o novém paktu o migraci a azylu*. EUR-Lex. [online] Oficiální internetová stránka Evropské unie © Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/HTML/?uri=CELEX:52020DC0609> [cit.2024-02-16].

FRONTEX – *Migratory Routes* [online] Oficiální internetová stránka FROTNE X © Dostupné z: <https://www.frontex.europa.eu/what-we-do/monitoring-and-risk-analysis/migratory-routes/eastern-mediterranean-route/> [cit.2024-02-06].

FRONTEX – *Migratory Routes* [online] Oficiální internetová stránka FROTNE X © Dostupné z: <https://www.frontex.europa.eu/what-we-do/monitoring-and-risk-analysis/migratory-routes/western-balkan-route/> [cit.2024-02-07].

FRONTEX – *Migratory Routes* [online] Oficiální internetová stránka FROTNE X © Dostupné z: <https://www.frontex.europa.eu/what-we-do/monitoring-and-risk-analysis/migratory-routes/central-mediterranean-route/> [cit.2024-02-07].

FRONTEX – *Migratory Routes* [online] Oficiální internetová stránka FROTNE X © Dostupné z: <https://www.frontex.europa.eu/what-we-do/monitoring-and-risk-analysis/migratory-routes/western-mediterranean-route/> [cit.2024-02-07].

FRONTEX – *Migratory Routes* [online] Oficiální internetová stránka FROTNE X © Dostupné z: <https://www.frontex.europa.eu/what-we-do/monitoring-and-risk-analysis/migratory-routes/western-african-route/> [cit.2024-02-08].

FRONTEX – *Migratory Routes* [online] Oficiální internetová stránka FROTNE X © Dostupné z: <https://www.frontex.europa.eu/what-we-do/monitoring-and-risk-analysis/migratory-routes/eastern-borders-route/> [cit.2024-02-08].

IOM – *Our work* [online] Oficiální internetová stránka IOM © Dostupné z: <https://www.iom.int/our-work> [cit.2024-02-04].

OAMP – *Aktuální informace o migraci*. [online]. © 2023 Ministerstvo vnitra České republiky Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/migrace/clanek/legalni-migrace.aspx>. [cit.2023-11-10].

PČR – *Znovuzavedení kontrol na státní hranici* [online] Oficiální internetová stránka PČR © Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/znovuzavedeni-kontrol-na-statni-hranici.aspx> [cit.2024-02-06].

Rada EU – *Rada pro spravedlnost a vnitřní věci (SVV)*. [online] Oficiální internetová stránka Evropské unie © Dostupné z: <https://www.consilium.europa.eu/cs/council-eu/configurations/jha/> [cit.2024-02-01].

Rada EU – *Migrační toky na trase přes centrální Středomoří*. [online] Oficiální internetová stránka Evropské unie © Dostupné z:

<https://www.consilium.europa.eu/cs/policies/eu-migration-policy/central-mediterranean-route/> [cit.2024-02-08].

Rada EU – *Západobalkánská trasa*. [online] Oficiální internetová stránka Evropské unie © Dostupné z: <https://www.consilium.europa.eu/cs/policies/eu-migration-policy/western-balkans-route/> [cit.2024-02-10].

Rada EU – *Migrační toky na západních trasách*. [online] Oficiální internetová stránka Evropské unie © Dostupné z: <https://www.consilium.europa.eu/cs/policies/eu-migration-policy/western-routes/> [cit.2024-02-13].

Rada EU – *Pakt o migraci a azylu*. [online] Oficiální internetová stránka Evropské unie © Dostupné z: <https://www.consilium.europa.eu/cs/policies/eu-migration-policy/eu-migration-asylum-reform-pact/> [cit.2024-02-15].

Schengen visum info – *Schengenský prostor: historie, současnost a budoucnost*. [online]. © 2023 Dostupné z: <https://schengenvisum.info/cs/schengenzone-geschiedenis-heden-toekomst/> [cit.2024-01-17].

UNHCR – *Úmluva z roku 1951 a Protokol z roku 1967*. [online]. © 2023 Oficiální internetová stránka UNHCR. Dostupné z: https://www.unhcr.org/cz/wp-content/uploads/sites/20/2016/12/Umluva_1951_a_Protokol_1967.pdf. [cit.2023-11-14].

UNHCR – *About UNHCR* [online] Oficiální internetová stránka UNHCR © Dostupné z: <https://www.unhcr.org/about-unhcr> [cit.2024-02-04].

Seznam grafů a obrázků

Obrázek

Obrázek 1 - Geografické zobrazení migračních tras do EU	30
---	----

Grafy

Graf 1 - Celkový počet nelegálních přechodů do EU v letech 2013–2023 (vlastní tvorba).....	28
Graf 2 - Celkový počet nelegálních přechodů na Východní středomořské trase do EU v letech 2013–2023 (vlastní tvorba)	31
Graf 3 - Celkový počet nelegálních přechodů na Západobalkánské trase do EU v letech 2013–2023 (vlastní tvorba)	33
Graf 4 - Celkový počet nelegálních přechodů na Středomořské trase do EU v letech 2013–2023 (vlastní tvorba)	35
Graf 5 - Celkový počet nelegálních přechodů Západní středomořské trase do EU v letech 2013–2023 (vlastní tvorba)	37
Graf 6 - Celkový počet nelegálních přechodů na Západoafrické trase do EU v letech 2013–2023 (vlastní tvorba)	39
Graf 7 - Celkový počet nelegálních přechodů na Východobalkánské trase do EU v letech 2013–2023 (vlastní tvorba)	41
Graf 8 – Odpovědi respondentů na otázku č. 1	52
Graf 9 - Odpovědi respondentů na otázku č. 2.....	53
Graf 10 - Odpovědi respondentů na otázku č. 3.....	54
Graf 11 - Odpovědi respondentů na otázku č. 4	55
Graf 12 - Odpovědi respondentů na otázku č. 5.....	56
Graf 13 - Odpovědi respondentů na otázku č. 6.....	57
Graf 14 - Odpovědi respondentů na otázku č. 7.....	59
Graf 15 - Odpovědi respondentů na otázku č. 8.....	61
Graf 16 - Odpovědi respondentů na otázku č. 9.....	62
Graf 17 - Odpovědi respondentů na otázku č. 10.....	63
Graf 18 - Odpovědi respondentů na otázku č. 11	65
Graf 19 - Odpovědi respondentů na otázku č. 12.....	66
Graf 20 - Odpovědi respondentů na otázku č. 13.....	67
Graf 21 - Odpovědi respondentů na otázku č. 14.....	68

Seznam příloh

Příloha 1 – Dotazníkové šetření	82
---------------------------------------	----

Přílohy

Příloha 1 – Dotazníkové šetření

1. Pohlaví

Vyberte jednu odpověď

- Muž
- Žena

2. Věk

Vyberte jednu odpověď

- -17
- 18-25
- 26-35
- 36-50
- 51 a více

3. Dosažené vzdělání

Vyberte jednu odpověď

- Základní
- Střední (s vyučením/bez vyučení, s maturitou/bez maturity, odborné i neodborné)
- Vyšší odborné
- Vysokoškolské (bakalářský, magisterský, doktorský titul a vyšší)

4. Bydlíte v

Vyberte jednu odpověď

- Město
- Obec
- Venkov

5. Vnímáte aktuální situaci ohledně nelegální migrace v EU jako závažnou?

Vyberte jednu odpověď

- Ano
- Ne

6. Jaké faktory podle vás nejvíce přispívají k nárůstu nelegální migrace do EU?

Vyberte jednu nebo více odpovědí

- Válka a konflikty v zemích původu migrantů
- Chudoba a nerovnost v zemích původu migrantů
- Politická nestabilita v zemích původu migrantů
- Snadný přístup do EU
- Porušování lidských práv v zemích původu migrantů
- Nedostatečná kontrola vnějších hranic EU

7. Jaké kroky by podle vás EU měla podniknout pro řešení problematiky současné situace nelegální migrace?

Vyberte jednu nebo více odpovědí

- Zvýšení finanční a materiální pomoci zemím původu migrantů
- Zlepšení kontroly vnějších hranic EU
- Zpřísnění azylového řízení
- Zvýšení počtu agentur a pracovníků pro kontrolu migrace
- Podpora integrace legálních migrantů

8. Domníváte se, na základě informací, které vám jsou dostupné, že EU dělá dostatek pro řešení problematiky nelegální migrace?

Vyberte jednu odpověď

- Ano
- Ne

9. Jak hodnotíte spolupráci zemí EU v oblasti řešení nelegální migrace?

Vyberte jednu odpověď

- POZITIVNĚ – spolupracují dostatečně, vyvíjejí dostatečné úsilí pro zajištění bezpečnosti
- NEGATIVNĚ – nedostatečná spolupráce, špatná volna opatření a prostředků k zamezení nelegální migrace

10. Jaké jsou podle vás hlavní překážky v efektivním řešení problematiky nelegální migrace v EU?

Vyberte jednu nebo více odpovědí

- Nedostatek politické vůle
- Rozdílné přístupy a zájmy zemí EU
- Nedostatečná spolupráce se zeměmi původu migrantů
- Nelegální aktivity organizovaného zločinu
- Laxní azylová politika
- Nedostatečná finanční a materiální kapacita

11. Jaký by měl být poměr mezi represivními a humanitárními přístupy k řešení nelegální migrace?

Vyberte jednu odpověď

- Represivní přístupy by měly dominovat
- Humanitární přístupy by měly dominovat
- Měl by být nalezen vyvážený přístup

12. Které z následujících tvrzení nejlépe vystihuje váš postoj k nelegální migraci?

Vyberte jednu odpověď

- Nelegální migrace je hrozbou pro bezpečnost a stabilitu EU
- Nelegální migrace je humanitární problém, na který je nutné reagovat s pochopením a soucítěním
- Nelegální migrace je komplexní problém, který vyžaduje vyvážený a pragmatický přístup

13. Věříte, že EU, v posledních 10 letech, vytvořila a implementovala dostatečné nástroje pro boj s nelegální migrací?

Vyberte jednu odpověď

- Ano
- Ne

14. Věříte, že EU bude v budoucnosti schopna efektivně řešit problematiku nelegální migrace?

Vyberte jednu odpověď

- Ano
- Ne